

Elmārs Jentsī Amols, andristeatra@inbox.lv

Mīts

antīko leģendu garā stilizēta simboliska luga

Darbojas:

Dievību Vajātā:

Io

Mītiskās būtnes:

Hekate

Hipnoss

Empūsa

Atēnu polisas būtnes:

Zenlis

Gote

Ksantipa

Pītija

Romas impērijas:

Cēzara Sūtnis

Pirmā daļa.

ŽŅAUDZĒJSĒRGA

1.

*Romas impērijas Cēzara sūtnis satiekas ar Zenli oficiālā vizītē.
Zenlim ir sarunu vadītāja goda zizlis.
Viņiem blakus Gote, kā sekretāre.*

Cēzara Sūtnis. Cienījamais Atēnu polisas godājamākais pilsoni Zenli, Cēzara vārdā man kā sūtnim, atļaujiet jums nodot Romas impērijas sveicienus. Dievišķais Cēzars un Romas impērija novēl jums veiksmi Atēnu polisas jaunas sabiedriskās dzīves principu veidošanai nepieciešamo uzvaru tautas vēlēšanās. Ja jūs iekļūtu Atēnu vecajo sapulcē, kas pieņem svarīgākos lēmumus polisas

dzīvē, Cēzars un mēs viņa dievišķās varas apliecinātāji nešaubāties, ka Atēnu un Romas saites kļūtu vēl ciešākas. Jūs jau ilgu laiku esat bijis mūsu izraudzītais tirdzniecības partneris. Jūsu kuģi ar vīnu, olīvām un maķedoniešu marmoru ir allaž laipni gaidīti viesi mūsu impērijas ostās. Turpiniet cīņu par varu Atēnās. Mēs jūs atbalstīsim iespējamās un varbūt pat neiespējamās veidos.

Zenlis. Pateicos Romas impērijai, varenajam Cēzaram un jums kā sūtnim. Es apliecinu savu cieņu diženajai Romai tās varai. Tiklīdz es būšu uzvarējis vēlēšanās un nonācis Atēnu vecājo sapulcē, mēs varam sākt sarunas par Romas un Atēnu daudz ciešākiem kontaktiem!

Cēzara Sūtnis. Mums jāatzīst, ka pēdējie iepriekšējās vecājo sapulces lēmumi ierobežot starptautiskos kontaktus tā saucamās žņaudzējsērgas dēļ izraisīja mūsu impērijas valdošo spēku nosodījumu! Pie mums izplatīt baumas par žņaudzējsērgu, nozīmē tikt sistam krustā ceļmalā vai sadedzinātam sārtā lielas pilsētas laukumā visiem tās pilsoņiem klātesot.

Gote. Es protams tam neticu, taču pie mums arī netrūkst idiotu, kuri klaigā pat tādus murgus, it kā Romas impērijā žņaudzējsērgas dēļ dedzinot nost veselus ciematus un pat pilsētas.

Zenlis. Sekretāre, valdies! Pat nepiemini tos melus!

Gote. Klausos, sarunu vedēj, Tirdzniecības kolēģijas pārstāvi, godātais Zenli!

Cēzara Sūtnis. Atcerieties: Romas impērijā nekad nav bijis un nebūs ne sērga, ne uguns briesmu. Cēzars nepieļautu ugunsgrēkus!

Zenlis. Es zinu. Turēsimies pretī melu uzbrukumiem! Žņaudzējsērga ir neganti jauno sektantu meli!

Cēzara Sūtnis. Neapšaubāmi! Mēs impērijas varas struktūras, jau esam ar šo parādību saskārušies. Šos domātājus sauc par kristiešiem. Tieši viņi un šo jauno ticības murgu izplatītājus arī jāsauc pie atbildības. Žņaudzējsērga ir šo neliešu izgudrojums!

Zenlis. Atēnās ar viņiem neceremonēsies!

(Visi atvadoties paklanās viens pret otru, prom.)

2.

*Pirts Senajā Grieķijā, marmora grīdas un kolonas
Dzīru galds, trauki sengrieķu stilā, vīns līst, kūp dievišķais vīraks,
smaržas izplatās. Pie galda lkdienas būtnes Zenlis, Gote un saimniece
Ksantipa, visi jau krietni sareibuši, brīžiem maz apjēdz, ko runā.
Ie berž grīdu, notikumus nepiedalās. Sajutusī nejaušu skatienu, slēpjas.*

- Ksantipa (*paceļ kausu*). Dārgie draugi, Atēnu pilsoņi! Jau kopš senseņiem laikiem pirts kalpojusi kā izcila vieta brālīgi līksmām un tikumīgi sirsnīgām orgijām!
- Gote (*paceļ kausu pret katru nosaukto.*) Augstdzimusī Ksantipa, varenais Zenli, lai mūsu bagātības kalpo par morāles pamatu pamatiem – lai jaunā paaudze mācās, ka pārticis dzīvo tas polisas pilsonis, kam goda kodekss nav sveša mācība!
- Zenlis (*paceļ kausu*). Patiesi, Gote! Tirdzniecība plaukst! Tikko no Romas ieradās deviņi kuģi ar neticīgo zemēs iegūto zeltu. Viņiem vajag Atēnu polisas jeb mūsu demokrātiskās kopienas preces! Lūdzu, mums ir ko piedāvāt! Mēs esam laikmetīgas sabiedrības virsotne! Virs mums ir tikai Olimps!
- Ksantipa. Ja vien tirgošanos netraucētu tā bailēs saķēzījušos trīcekļu un recekļu muldēšana par žņaudzējsērgu. Nolādētais filosofs Sokrāts jauc visiem galvas ar savu loģiku.
- Gote. Tiesāt nelieti Sokrātu!
- Ksantipa. Pilnīgi piekrītu! Jo tas vairs nav izturams! Atēnieši arvien retāk paši iziet no mājām, sūta vergus pēc labumiem. No tām baumām un viltus runām par slimībām tikai ienākumi krītas!
- Zenlis. Vajag skaidrot! Kāpēc tad nekur citur pasaulē tādas sērgas nav bijis un nebūs? Skaties, kurā virzienā gribat – vai Romas impērijas plašumos vai gotu zemēs, vai ziemeļu barbaru virzienā, nav sērgas! Nekur nav! Un arī pie mums nevar būt! Vai kāds pazīst kaut vienu, kas būtu miris no žņaudzējsērgas! Galva drusku iesāpas un viss!
- Gote. Tā tad izdomājums! Kopienas valdnieki grib apspiest tirgotājus, palielināt meslus no katra preču maisa! Nesanāks!
- Ksantipa. Velti cerēts! Zināms tak, valdoņas grib mūs kontrolēt un sasūkties nodevas, lai greznumiem apkārtu savas austrumos iepirktais mīļākās!
- Zenlis. Es arī saku: ne sūda šiem nebūs! Mēs pretosimies! Tagad tas jau ir principa jautājums! Nekādas žņaudzējsērgas dūmošanas, nekādus aizsargu lakatus! Nesiešu to draņķa lupatu ne par ko!
- Ksantipa. Pašiem ir jātiek pie varas! Esam brīvie pilsoņi! Sen jau bija laiks celties protestam! Tikai tā mēs varētu pārņemt varu polisā, kļūst par vecājo padomi, kas valdītu pār gaudeniem parasto pilsoņu prātiem. Un es esmu bezdibeņa praviete, pārzinu maģiskos rituālus! Man paklausā Zemes Centra Cīnītājas Dievības!
- Zenlis. Iedarbināsim visus spēku! Citādi demokrātiskā kopiena ies bojā! Mums jāpārvēl no jauna polisas vecāko un padomi. Kārtība iestāsies vienīgi tad, kad pārņemsim reālo varu polisā. Mēs iedibināsim daudz tuvākas attiecības ar Romas impēriju,

tirdzniecība uzplauks un visi mūs dievinās! Parastajiem pilsoņiem jau apnicis nīkt nabadzībā. Lai stājas mums blakus cīņā par uzvaru!

Gote. Bet daudzi staigā kā aizsietām acīm... Tādi nolādēti laiki! Nav jau arī kārtīga darba darītāju! Vergi jau puse sazin no kā apsprāguši! Mūsu ienaidnieki melo, ka no žņaudzējsērgas!

Zenlis. Tad vergu vietā lai palīgā vērtīgajiem pilsoņiem nāk slinkumā izlaidusies prastā tauta! Visi dzeju autori, visi dramaturgi jāsavieto Aīda pazemes valstībā, īpašās nometnēs, kur pa dienu viņi varēs rakt kūdru, bet vakarā slavēt dievus, kas viņus tur iedzinuši.

Gote (*paceļ rokas pret orākulu*). Mēs taču visi zinām, ka vislabākie mākslas darbi rodas no ciešanām un mokām. (*Norāda uz stikla kupolu.*) Lūk, mans talismans! Gaismotā Apollona lira, ar kuru viņš it kā aizstāvējās pret tumsas spēkiem. Līdz piedzīvoja indes pūķa Pītona uzbrukumu! Vismaz mītos tā runā!

Ksantipa. Pītons, cik zinu, uzspļāva tā prātvēderu dieva ākstībām! Pazemes dēmoni kaut kādu mīkst miesīšu muzikantu sataisītās skaņas dēļ ne astes nepakustinās!

Gote. To jau es saku. Īstā pasaule nav mīts! Tāpēc arī uzspļāva! (*Gaviles*). Ar čūsku slienām! (*Gaviles*). Tāpēc lira tagad esot indīga!

Ksantipa. Par cik pirki?

Gote. Lēti. Par grozu olīvu!

Ksantipa. Apskaužu!

Gote. Tā ir. Ja ieskatās, var redzēt pūķa zobu ieskrābājumus liras korpusā, bet stīgas vēl arvien klātas nāves sulām spilgti indīgās krāsās. Kā vēsta leģenda, kas tās skars, nogāzīsies beigts kā čūskas kosts!

Zenlis (*smejot*). Derētu šo liru dāvēt uzspēlēt turku tirgoņiem, kas palēnām sagrābj tirgu visā piekrastē! Mūsu pilsoņiem trūkst nacionālas domāšanas pirkt tikai savējo preces...

Ksantipa (*rosās, novāc dzīru paliekas, klāj par jaunu*). Tas tiesa. Bet man kā piegādātājai un starpniecei, jāsaka – ne tikai. Vajag iesaistīt pilsētniekus arī preču izplatīšanas darbos. Tās turku laiveles skraida pārāk žigli. Šurpu turpu, nespējam izsekot! Būtu pašiem jākustas. Jo ātrāk, jo labāk. Un veselīgāk! Vismaz sāks strādāt beidzot! Kas nepaklausīs, tos izraidīsim, sagāzīsim virsū nodokļus! (*Norāda uz lo.*) Io vienu priekš sevis varbūt atstāsim, lai dejo! Patiesībā jēgas nekādas, bet reizēm izskatās tā nekas!

Ienāk Pītija ar milzu fotoaparātu.

Pītija. Esmu Pītija. Kā būtu, ja mēs atļautos nelielu grupas attēlu Atēnu preses izdevumam „Delfu Orākuls”?

Zenlis. Lūdzu! Kāpēc ne?

Gote. Sanāksim tuvāk, lai neliekas, ka mēs distancējamies.

Ksantipa. Nebaidāties no žņaudzējsērgas! Rādīsim, ka mums kā tautai jābūt vienotiem! Vai ne dārgie viesi?

Zenlis. Sevišķi apstākļos, kad esam veiksmīgi pārvarējuši pasaules politisko krīzi. Tirānija ir labākais, ko radījusi demokrātija!

Gote. Un mūsu pilsētvalsts Tirāns pusdievs zemes virsū. Viņš iespējams atbalstīs jaunas tirdzniecības pilsētas visā Vidusjūras piekrastē. Sākotnējās prognozes rādās rožainas, nevar noliegt, un tā vēl nav pēdējā labklājības attīstības robeža!

Ksantipa. Preses priesteriene! Vai drīz būs?

Pītija. Tūlīt! Man tikai jāuzstāda „kamera obskura”.

Gote. Tā, kas apgriez visu kājām gaisā?

Pītija. Tieši tā! Lai pēc tam prātos tiktu apgriezta vēlreiz un nonāktu pie reālās ainas. (*Visi smejas, paceļ kausus.*)

Bildēšanās.

Zenlis. Nu jau pietiks! Gribu vēl vīnu!

Ksantipa. Cik amforas atnest?

Gote. Četras! Pēc Pitagora tas ir ideāla skaitlis!

Zenlis. Tad nes sešas! Ideāla nekad nav par daudz! Lai dzīrojam ne sliktāk, kā paši augstdzimušākie, kā kopības vecākie, kā Tirāna varas pārstāvji, teju vai kā priesteri un savā ziņā dievi!

Gote. Skaidrs, ka neesam kaut kādi nomales nīkuļi! Lai arī tikai olīvu audzēšanas un tirgošanas ziņā, man ir tīri normāla saimniecība, pieder veseli trīsdesmit vergi! Ko teiksiet? Vai dejas būs?

Zenlis. O! Protams! Sauciet lo!

Ksantipa. lo, pietiek berzt grīdas, tagad būsi māksliniece – ej dejot!

Zenlis. Viņa ir ieceļotāja no Japānas, šī lo – jocīgs sievišķis, mētājusies pa visu pasauli rādīdama savu ķēmīgo locīšanos. Bet grīdas viņa berž tīri labi! Vismaz tik daudz jēgas.

Gote. Bet man tā gorīšanās liekas smieklīga! Aiziet! Nolieguma deju!

Ksantipa. Man ir aizdomas, ka viņa no kaut kā vai kāda bēg! lo, dejo Nolieguma deju!

Zenlis. Jā, nolieguma, tā ir vissmieklīgākā! Lai neviens idiots nestāsta mums Atēnu politiski izglītotajiem pilsoņiem, ka no Aīda valstības izcēlusies rēgu un nāvējošo slimību valdniece Empūsa un izsējusi vējos žņaudzējsērgu!

Gote. Neviens normāls pilsonis netic sūda žņaudzējsērgai!

Zenlis. Valdnieki grib sadzīt visus brīvos cilvēkus pa viņu mājām, lai vieglāk viņus kontrolēt un izdzīt kā vergus! Demokrātija briesmās!

Ksantipa nes amforas. Lej vīnu kausos.

Ksantipa. Par demokrātiju!

Visi. Par demokrātiju! (*Dzer.*)

Zenlis. Pret aizsega lakatiem! Nav nekādas žņaudzējsērgas!

Gote. Nekad nav bijis!

Zenlis. Un tagad žņaudzējsērgas Nolieguma deja! Io, aiziet! Rādi, lai mēs varam kārtīgi ierēkt!

Io iesāk austrumnieciski neparastu sērgas atvairīšanas un noliegšanas pa daļai deju, pa daļai pantomīmu, pārējie parodējot un ākstīdamies iesaistās cits pēc citai.

Zenlis. Vēl vīnu! Ksantipa, parādi kādu joku!

Ksantipa. Kādu?

Zenlis. Nu, visus tos spokus izsauc, lai uzdejo!

Ksantipa. Csst! Vai tu traks esi tā runādams? Izsaukt Zemes Centra Cīnītājas Dievības vienmēr ir riskanti pat maģijas priesterienei!

Zenlis. Ē, pie pakaļas spokus! Labāk svinēsim!

Gote. Aiziet, aiziet!

Ksantipa. To var! Vienmēr laipni! (*Lej kausos*).

3.

Parādās miega dievība Hipnoss.

Dzēruši cits pēc cita iemieg. Io nobēg sānis, slēpjas.

Svinīgi ierodas Hekate – maģijas dievība un ieslīd Empūsa – spoku pavēlniece, sērgas nesēja.

Hekate. Pamodini to vergu!

Hipnoss. Kā pavēlat varenā pazemes dieviete! (*Modina Zenli.*) Augšā! Vergs! Krīti uz vaiga Dižās Hekates priekšā!

Zenlis (*vēl lāga nepamodies*). Kas tu tāds esi, ka vari mani izrīkot! Esmu brīvais pilsonis Zenlis, esmu Atēnu kopības balsstiesīgais!

Hipnoss. Es esmu Hipnoss, miega dievs. Vairs ne vārda, ka neaizmiedz uz visiem laikiem!

Empūsa. Sērga klusu piezogas! Čšš! Klusiņām! Žņaudzējsērga nāk!

Zenlis. Meli! Es neticu nekādai sērgai! Mans skolotājs zina Absolūtu, viņš droši zina, ka sērgas nav! To izdomājuši vergi. Tikai vergi, lai aizbēgtu no saviem kungiem! Bet kungi esam mēs! Sērgas nav!

Empūsa. Jā... (*Uzpūšot slimības kvēpus.*) Sērgas nav tavā prātā, bet pasaulē ir... Jā-ā-ā... Te tā būs!...

Zenlis. Ā, nolādēts! (*klepo*). Tas nav iespējams!

Hekate. Nolādētais vergs! Tu pats netici savam noliegunam! Es saozu tavas bailes! Vai eksistē žņaudzējsērga? Saki, ka neeksistē!

Zenlis. Nav sērgas! Nē!... Elpas nav! Es smoku!

Pamostas Gote un Ksantipa.

Ksantipa. Kas noticis? Kas tev, Zenli?

Gote. Jāsauc dziednieku?

Zenlis (*krampjos*). Nekādu dziednieku! Es neticu sērgai! Man ir tikai parastas paģiras! Tās tūlīt pāries! (*Raustās, klieudz, sastingst.*)

Ksantipa. Beigts, vai?

Gote. Tā izskatās... Jāmeklē apstāvētājus... Kas šeit?...Te kaut kas nav labi! Jūtu nelāgu!

Ksantipa. Ko tad?

Gote. Nezinu!... Bēgsim!

Abas grib iet prom.

Hipnoss. Par agru kur iet! Miega plīvuri pār jums... (*Ksantipa un Gote atkal aizmieģ.*)

Hekate (*noliekusies pār Zenli*). Tā būs visiem, kas nepietiekami pārlicinoši sludinās, ka nekādas sērgas pasaulē nav. Lai pilsoņi nedzer tās riebīgās zāles! Lai netic nolādēto dziednieku dievībai Asklēpijam!

Empūsa. Ienīstu šo Apollona dēlu!

Hipnoss. Mironis labu labais. Tā vien gribas nolaizīt...

Hekate pleš žestu, tā ietekmē mirušais Zenlis stīvi pieceļas pussēdus.

Hekate. Vai saprati par ko tiki sodīts?

Zenlis. Jā.

Hekate. Pats pasaki, kāpēc?

Zenlis. Es smējos par Zemes Centra Cīnītāju Dievībām, gribēju, lai tās dejo...

Hekate. Tārps! Tas vēl būtu nieks. Par to tev tik vien kā norautu kādu pirkstu vai nogrieztu plakstiņus. Citu runā! Par to, kā tu pienācīgi nepildīji žņaudzējsērgas izplatītāja pienākumus!

Zenlis. Vai es solīju?

Empūsa. Viņš noliedz! Saraustīsim pa cīpslai! Kā Sokrātu, kurš dzēra indi tiesas lēmuma piespiests! (*Smejas, demonstrē, kā mirstot krampjos raustīties upuris*) Pēc tam vēl izcepsim!

Zenlis. Nē, nē! Tiesa gan!... Es nepildīju solīto. Ko vēl?... Es neesmu Sokrāts!... Tik tiešām, daļa Atēnu pilsoņu un pat vergu vēl nēsā aizsarglīdzekļus, jo pilsoņu vairākums pielūdz Asklēpiju un tic mācītiem dziedniekiem?

Hekate. Aha! Atzīsti gan! Kāpēc tu neesi tos aizliedzis?

Zenlis. Es darīju, ko spēju... Pītija no „Delfu Orākula” veidoja smieklīgus attēlus, es būtu uzstājies ar runām laukumos pret medicīnu, biju orators! Ļauj, man atgriezties dzīvē, pazemes valdniece! Es pats staigāšu pa mājām, pats izplatīšu sērgu!

Hekate. Nē, tavas spējas nekam neder. (*Pagriežas pret Empūsu*).
Empūsa, viņš ir tavs. Ved pazemē!

Zenlis. Nē! Nē! Sērgas nesēja Empūsa, nē! Es labošos! Es noliegšu žņaudzējsērgu, es apkarosu mediķus, kuri to ārstē! Lūdzu, varenie dēmoniskie dievi, es jūs lūdzu!

Empūsa. Seko sev nāvē!

Zenlis. Elpas... Nav... Lūdzu!... (*Gārdz, rīstās.*)

Hekate. Vai tu vari tagad pateikt: „žņaudzējsērga ir izdomāta”? Ja pateiksi, tad ticēsim, ka spēsi arī visu cilvēku sabiedrību pārliecināt, ka slimība neeksistē! Nu?

Zenlis. Žņau... ēj... nē... pastāv.. nē...

Sabrūk.

Hekate. Tā notiks ar visiem, kas vēl nav sapratuši, ka pasaule ir apgriezusies otrādi! Slimības nav, tāpēc, ka tā nogalina! Jo miroņu nemaz nav augšā! Pasaules virspuse – to apskalo pasaules okeāns – ir kā vairogs nāves civilizācijai. Aīda valstībai jānonāk virspusē un jāvalda. Pasaulei vajag jaunu patiesību, kas noslēpta apakšzemē. Populismu, patiesības apvērsto pretstatu, tautas haotiskās kopības filozofiju, to paudīsim!

Hipnoss. Populisti ir mūsu pravieši! Iledziet melno uguni! Pasaulei vajag jaunus mītus!

Hekate. Apollona sacerētās leģendas vairs pasaulei neder! Lai Pītons šņāc savu mūziku!

Empūsa (*izpūš gaisā sodrēju mutuli*). Lai sērga vairojas! Lai tās izplatību nevis ārstē un iznīcina, bet uzskata par dievu dāvanu!

Hekate. Bet tos, kas nebūs derīgi – metam ārā! Zenli, prom atkritumos!

Zenlis stingri uzslienas kājās, plīvuri nolaižas, viņš dodas nekurienē.

4.

Otrajā rītā mostas Ksantipa un Gote.

Ksantipa. Galva smaga...

Gote. Ko mēs vakar dzērām?

Ksantipa. Labu mantu, nezaimo!

Gote. Zinu to trāķiešu indētāju „labo mantu”... Ja viņiem nebūtu tik izdevīgas cenas, nemūžam nesadabotos!

Ksantipa. Skaties! Zenlis pametis savu „goda tirgoņa ķēdi un apmetni”.

Gote. Kur tad pats? Pagaidi... Vai tas bija sapnis?

Ksantipa. Šķiet, viņš nomira!

Gote. Vai tas var būt, ka abas redzējām vienu sapni?

Ksantipa. Nav ne jausmas! Tomēr dīvaini... Bez „goda ķēdes” viņš neietu prom. Bez zeltā izšūtā apmetņa ne tik!

Ierodas Pītija.

Pītija. Labs rīts! Izsaku līdzjūtību! Tomēr man būtu daži jautājumi, kurus vēlos noskaidrot, lai apgaismotu mūsu kopības pilsoņus žņaudzējsērgas jautājumos. Ir zināms, ka šorīt mirušu ar šo baiso slimību no jūsu nama iznesa audumu tirgoni Zenli, miers viņa ēnai!

Ksantipa. Paga, paga! Neko nesaprotu! Ko viņa teica? Zenlis beigts?

Gote. Tie ziņu dienesti jau visu laiku melo... Nekādas žņaudzējsērgas taču patiesībā nav.

Pītija. Tas ir fakts. Šorīt ienesa templī uz apstāvēšanu, es izveidoju attēlus ar „kamera obskura” palīdzību! Varu parādīt!

Ksantipa. Tas viss ir sataisīts! Viņiem tikai vajag taisīt paniku, lai izplatītu baumas par žņaudzējsērgu. Neizdosies! Te dzīvo pilsoņi, kas paši spēj domāt ar savu galvu! Ejiet prom! Nevienam nav miris!

Gote. Ārā! Pasaukšu suņus!

Pītija. Nomierinieties! Es tikai veicu savu vēstītājas pienākumu kopības labā! (*Suņu rejas.*) Labi, labi, eju! Visu labu! Atnākšu, kad šoks būs pārdzīvots... (*Prom*).

Klusums.

Gote. Es jūtu nelāgu! Mūsu kopības neatkarība ir apdraudēta. Tā tik vēl trūka, ka žņaudzējsērgai atrastos pierādījumi...

Ksantipa. Tas nav iespējams.

Gote. Zinu, ka nav. Bet viņi sagudros! Pēc tam prātā jukdams dabūsi pierādīt pretējo...

Ksantipa. Svarīgi būtu neļaut izplatīties meliem par to, ka Zenlis ir miris.

Gote. Kādā veidā? Apsist visus vēstītājus?

Ksantipa. Iebarot?

Gote. Visus?

Ksantipa. Tas tiesa. Dārgi sanāks.

Gote. Vieglāk ir pašiem uzpumpēt sacelšanos!

Ksantipa. Tas ies ilgi. Jārīko mītiņi, jāsauc uz protestiem! Tik pie varas ir trakoti ķēpīga padarīšana!

Gote. Tad nedarīt neko? Nu nē! Tagad, kad Zenlis gar zemi, pie varas ir jātiek man! Un es zinu, kas palīdzēs. Varenā Romas impērija! Taču arī bezdibeņa dēmoni var noderēt... Ja esi droša, ka spēj izsaukt pazemes garus, dari to!

Ksantipa. Kādreiz pastāvēja sens maģijas rituāls mirušo izsaušanai! Kaut vai tikai uz dienu! Uz stundu! Tad mēs aicināsim tautas sapulci Atēnu laukumā un parādīsim Zenli! Visi redzēs, ka viņa nāves cēlonis, tā saucamā žņaudzējsērga ir tīrākās muļķības un tautas krāpšana!

Gote. Nu, ko! Tu saki: raganu maģija! Lai būtu... Tomēr es personīgi tur nepiedalīšos!

Ksantipa. Pati zinu, cik tas bīstami izsaukt Zemes Centra Cīnītājas Dievības. Taču ir jāriskē!

Gote. Būsi varone? Pietiks kaujas spara?

Ksantipa. Jā, zinu, ka citādi ar mums būs cauri! Pasaule ir sašķēlusies divās daļās – vieni vēlas dzīvot brīvībā, kas sasniedzama ar romiešu atbalstu, citi tik vien kā apkaro žņaudzējsērgu un klausu dziednieku pavēlēm, lai viss paliek pa vecam!

Gote. Es tevi apbrīnoju! Tomēr man jāpaliek malā. Es nedrīkstu riskēt!

Ksantipa. Es zinu tās baumas par rituāliem, kas pašus to lietotājus iedzen ārprātā! Bet varbūt arī tās ir tikai melu ziņas? Kur pierādījumi? Vai kādam ir tādi pierādījumi?

Gote. Turies! Sakopo visu drosmi!

Ksantipa. Zinu! Cita ceļa nav.

Gote. Apmāņai ir jāatrod kāda cita miesa. Ja pravietis izsauks rēgu, tad viņam vajag kādu dzīvu cilvēku upurēt, kura miesā ievilkt mirušo.

Ksantipa. Atradīsim kādu, kurš upurēsies...

Gote. Kurš? Pītija?

Ksantipa. Vēstnese? Šaubos! Tā maita ir pārāk gudra un visu izokškerējusi, visu zina, kā jau oficiālo valdītāju aizstāve! Varas interesēs pārraidīs, ko tie pavēlēs, kaut arī pati redzēs īsto tautas kopības patiesību! Viņa neļausies.

Gote. Nolādēts! Neder... Tik tiešām neder...

Ksantipa. Tad kurš?

Gote. Jautājums... Tad „kurš”?

5.

Gote pārstaigā telpu. Pamana noslēpušos Io.

Gote. Dejojāja! Nāc šurp!... Tas ir, piedod, cienījamā Io... Es pasaucu tevi dārgā japāņu mākslas atdarinātāja, lai pārrunātu mūsu dejas koncertu un citu turpmāko pasākumu plānu...

Io. Klausos, kundze!

Gote. Jūs esat māksliniece, Io, es tirgotāja un teātra mecenāte Gote, mums ir kopīgas intereses. Deju pasākumam ir jānotiek, taču izdomātas žņaudzējsērgas dēļ! Atēnu valdnieki grib tautas pulcēšanos nepieļaut... Jums jācīnās!

Io. Es nelabprāt atklāju sevi.

Ksantipa. Ko niekus! Jebkurš aktieris grib būt pazīstams, slavēts un cienīts tautas acīs!

Io. Es nē.

Ksantipa. Kāpēc tā?

Io. Vienkārši nevēlos. Lieki pievērsta uzmanība man traucē koncentrēties darbam.

Ksantipa. Kādam darbam?

Io. Dejošanai.

Ksantipa. To es par darbu nesauktu!

Gote. Es piekrītu Io. Katrs mēs esam dzimuši sava aicinājuma piepildīšanai. Ksantipa, nestrīdies! Tā vajag!

Ksantipa. Nezinu, nezinu...

Gote. Lūdzu, Io, sēdieties pie galda! Es teicu „lūdzu”! (*Io paklausa*).

Ksantipa. Ko vēl ne! Dejojāja pie vairākās paaudzēs slavenu tirgotāju galda? Kaut kas nedzirdēts! Nekad!

Gote. Ksantipa, nestrīdies, labāk atnes vīnu.

Ksantipa. Man ir tikai tas pats vakardienas no trāķiešiem pirktais.

Gote. Io, vai jums ir aizspriedumi pret trāķiešiem?

Io. Nē. Man ir nācies pabūt daudzās pasaules valstīs, man nav nekas pret citām tautām. Daudzi svešinieki mani paglāba.

Gote. Pastāstiet sīkāk! Es arī reiz sapņoju ceļot pa visu pasauli.

Io. Labāk nē.

Gote. Tiešām? Jūsu ceļojumi ir bijuši nelegāli?

Io (*pieceļas*). Vai kundzes vēlas, lai es dejotu? Jā, es to darīšu. Tāds ir mans darbs, tā es vēl spēju izdzīvot.

Gote. Mēs taču vēlamies, lai mūsu pasaule būtu taisnīgāka, cilvēkiem labvēlīgāka un mīlestības apgarotāka?

Io. Dievu vara izrīkojas, kā tai tīk.

Gote. Jūs domājat Olimpu? Jā, neapšaubāmi, vara mēdz būt arī negodīgi izmantota!

Io. Dievu problēmas nav cilvēku problēmas.

Ksantipa. Ja uzmanīgi pieiet lietām, dievību prātus arī varam iespaidot sev vēlamā virzienā...

Io. Bezgalīgos laikā un telpā nevar grozīt. Viņi nesaprot. Jo viņi ir nemirstīgi, tāpēc nesaprot tos, kas ir iespiesti dzīves telpā un ķermeņos, kas jābaro, jāuztur, lai spētu izdzīvot, un laikā, kas ierobežota no dzimšanas līdz nāvei, nevis mūžīgi.

Gote. Jūs esat pret dieviem?

Io. Nē, viņi ir pret mani. Hēra mani vajā visur pasaulē.

Gote. Esmu dzirdējusi, greizsirdības dēļ... Tad tā esat jūs, Zeva mīļākā?

Io. Esmu tikai dejojāja.

Gote. Varbūt ir vērts veikt zināmu aizsardzības rituālu?

Io. Kādu?

Gote. Es varu ieteikt brīnumdari... Ksantipa! Panāciet, lūdzu!

Ksantipa nes vīnu.

Ksantipa (*rāda amforu*). Te vēl atlicis no vakardienas orgijām.

Gote. Palīdzēsim Io noslēpties! Ja viņa uz laiku pārvērstos par kādu citu, piemēram, par kādu mājdzīvnieku, dievu dusmas iespējams tik ātri nespētu atklāt viņas jauno identitāti...

Ksantipa. Jā, jā!... „Kura miesā ievilkt”... Sapratu!

Gote. Ksantipa? Vai mums izdosies sarīkot rituālu vēl šovakar?

Ksantipa. Es ceru!

Gote. Io! Vai esat gatava cīņai par savu stāvokli sabiedrībā?

Io. Kāpēc jūs man palīdzat? Hēras dusmas taču var vērsties arī pret jums!

Gote. Tiesa gan. Var. Taču man ir morāle. Nedrīkstu noraudzīties uz ļaunumu, kas valda Olimpā un neko nedarīt. Tā rīkojas tikai glēvuļi un varas līdzskrējēji!

Ksantipa. Es sakārtošu rituāla templi. Pacelsim kausus, lai izdodas!

Gote. Lai izdodas! Lūdzu, Io, pievienojieties mums pie dzīru galda!

Io lēni pienāk un paņem kausu.

Visi slēpti izsmējīgi, parodējot dzīru viesu vienlīdzību un laba vēlējumus kopā ar Io izdzer kausus.

Ksantipa slepus iesplauj tukšajā kausā.

6.

Templis. Deg lāpas, kūp kvēpināmie trauki.

Centrā rituāla altāris ar varas sudraba paaugstinājumu, tas ir kaut kas līdzīgs valdnieka tronim.

Ienāk Ksantipa rituāla priesterienes tērpā, aiz viņas Gote un Io.

Gote. Šeit no indusu zemēm atsūtīts ar flautas skaņu struktūrām
Apburtais ūdens. Indīgās čūskas lokās līdzī, smiltis veido rakstus,
klintis atbild cilvēku balsīs. Uzliesmo sāpes!

Io (*aizsedz rokām seju*). Nē!

Ksantipa. Kas tad nu? Maskējieties no žņaudzējsērgas, vai? Tādas jau
nemaz nav! Tāpēc šāda aizsegšanās ir tīrākās blēņas, jūs esat
ļāvusies sirēnu dziesmām, kas izpilda nežēlīgo ciklopu gribu. Tikai
ļauņprātīgu valdnieku intrigas drīzākas tirānijas ieviešanai! Lai
brīvos pilsoņus padarītu līdzīgus vergiem!

Io. Es nojaušu, ka mani gaida citas briesmas. Un tās apdraudēs manu
saprātu...

Gote. Tikai mieru! Es izstāstīšu, kas notiks.

Ksantipa. Vai ir vērts? Tūlīt viss būs redzams bez liekiem vārdiem.

Gote. Es tomēr paskaidrošu, lai mūsu izredzētā saprot, kā viņa
izglābsies! Redziet altāri? Uz tā kāpsiet jūs rituāla laikā. Tur jūs
sastapsiet noslēpumaino gara pāriemiesošanās mākonī. Šajā
mutuļojošajā gara plūsmā, jūsu smadzenes atbrīvos apziņu un tā
ieņems savu vietu uz goda pjedestāla! Lūk, tas paaugstinājums ir
šis augstā stāvokļa apliecinājums. Ķermenis nogaidīs jutekļiem
trīsot, taču tas tikai uz īsu brīdi. Jo orākula pravietes burvju varas
izsaukts parādīsies jūsu jaunās miesas tēls. Viņš būs pavisam
citāds, viņš būs jūsu maska.

Io. Pagaidiet! Es vairs nebūšu es?

Gote. Būsiet! Jūs būsiet sev pati, kā agrāk! Dvēseles – īstā un neīstā –
tās tikai apmainīsies ķermeņiem, gars ieņems savu augstāko
stāvokli un atkal viss būs kā agrāk. Kas svarīgi: jūs vairs neviens
nepazīs. Vajātājai dievībai jūs būsiet nesasniedzama! To taču jūs
vēlaties, Io, vai nē! Viņas indīgais dundurs, kas vajāja jūs pa visu
pasauli, tagad uzklups rēgam, kura patiesībā nemaz nav... Tikai
tukšs ķermenis. Uzvilka lelle, kam vienaldzīgas Hēras dusmas un
dundura uzbrukums!

Io. Man bija sapnis, ka tas kādreiz beigsies! Es, protams, zināju, ka
nebeigsies nekad, tomēr... Tomēr es nez kāpēc atkal un atkal
domāju par to. Un tagad – viss! Es pazudīšu no savas klātbūtnes,
no manām sajūtām... No visa!

Gote. Pārdomājiet labi! Hēra jūs atradīs. Viņai ir dieves acs.

Io. Dundura dzēliens ir neizturams...

Gote. Tieši tā! Domājiet!

Io. Tā ir kā padošanās neprātam!

Gote. Vai tieši otrādi – izglābšanās!

Io. Es nezinu. Dievi, jūs redzat mani – es nezinu!

Gote. Jums bija brīnišķīga dejas kustība Sērgas Nolieguma dejā. Kaut kā tā (*demonstrē*). Tā ir kā pildīšanās ar drosmi, kā sevis apziņas daudzkaršošana! Dariet sevi gribošu, dejojiet sevi varošu!

Io. Deja mani iesaista sapnī...

Gote. Tad sapņojiet! Lidojiet savos sapņos! Mums ikvienam vajag drosmi, lai dzīvotu!

Io. Ja dievi negrib mani, cerību vienalga nav!

Atskan mūzika. Io lēni iesaistās sapņa dejā.

Gote un Ksantipa viņu uzmundrina ar aplausiem, gaisa skūpstiem utt.

Io. Lai! Lai es saņemtu briesmīgāko sodu un kļūstu nolādēta uz mūžīgiem laikiem! Es piedalīšos jūsu rituālā. Es pārtapšu citā.

Gote. Burvīga izvēle, Io! Es jūs apbrīnoju, dārgā!

Ksantipa. Izsaukt Aīda valstības maģiskās figūras, lai tās paceltos zemes virsū ir tikai pusbēda. Vissmagākais rituāla posms būs dvēseļu pārstādīšana no ķermeņa ķermenī... Un jums Gote būs man jāpalīdz, jāatkārto rituāla teksti, kā korim.

Gote. O, nē! Es savai māmiņai jau apmācību gaitu sākot esmu devusi svinīgu zvērestu nekad nenodarboties ar maģiju. Pat ja es mēģinātu mātes aizsardzība atņemt manai balsij skaļumu, svaru un plūsmu!

Ksantipa. Tomēr man vajadzīgs koris!

Gote. Bet pazemes rēģi?

Ksantipa. Vajadzīgs miesisks, organisks atkātojums!

Gote. Jums būs miroņa ķermenis. Lai viņš atkārtos.

Ksantipa. Tā?... Nezinu gan... Vai tas var izdoties.

Gote. Mēģiniet, tad jau redzēsīm. Vienalga nav citas izejas!

Ksantipa. Man jāaizsmērē acis ar melnākajiem kvēpiem! To prasa rituāls!

Iedegas muca, kvēpi mutuļo gaisā, Ksantipa tos plaukstām tver gaisā un iekrāso acis melnas.

7.

Cauri dūmiem veras milzīgi melni, mežģīņoti vēdekļi, tas šķiet kā viena laikmeta tēls.

Tad veras slūžas un gāžas ūdens masas pār turbīnām.

Sēnē plaukst bumbas eksplozija un aiz tās veras melnais kosmiskais caurums. Lido droni un sudrabaini plīvuri. Tumsu šķeļ lāzeri.

Ksantipa priesterienes tērpā ceļ zizli.

Ksantipa. Nākotne nāk, pagātne pagriežas savādāk, tagadne sprādzienā plaukst. Ledus laikmets atkārtojas bezgalīgi, vilnis te karsts, te auksts. Pazeme mikla tumsībā mīt, apziņas dziļēs nakts saknes sāk dzīt. Veries smadzeņu aina, veries sapņojums! Rau, asins plūst pāri marmora laukumam, līdz tas izplešas vēss un glums!

Birst smiltis kā milzīgā smilšu pulkstenī.

Ksantipa. Laiks lai tek, laiks lai pieņem apveidu jūtamu! Vediet meitenes miesu, citā apziņā sūtamu! (*Gote palīdz lo uzkāpt uz altāra, viņa paliek centrā*) Nāciet, dievības, nāciet rēgi, celieties smilšu valstības spēki! Labirints pinas.

Ierodas mītiskie personāži Hekate, Empūsa un Hipnoss. No zemes izaug mirušais Zenlis tukšām acīm, mālainu ķermenī.

Hekate. Kas sauc mūs?

Ksantipa. Pazemīgā priesteriene!

Hekate. Vai acis tev izdurtas, lai redzētu caur nāves spoguļi?

Ksantipa. Melnas un tukšas!

Hekate. Tas labi. Mēs vedam mironi. Hei, Zenli! Runā, nezvērs!

Zenlis. Runāju.

Hekate. Tev būs jāatgriežas virs zemes. Un tev jālūdz pašam, jo citādi divreiz dēmoni pārvērst dvēseli nedrīkst.

Zenlis. Zemes. Pašam.

Hekate. Tu lūdz?

Zenlis. Jā. Atgriezties. Vara. Valdīt. Man vajag varu! Atgriezties sabiedrībā. Gribu.

Hekate. Taču nevis lai pavairotu cilvēku skaitu, bet tieši otrādi – lai samazinātu! Jo pārmērīgi daudz cilvēku virs zemes, tas draud ar badu, brīvdomību un nepaklausību dievu pavēlēm!

Empūsa. Kariem ir jābūt! Karš iztīra vārgos un dubļainos.

Zenlis. Dubļainos. Vajag. Iznīdēt. (*Krīt lūdzēja pozā*) Lūdzu! Pārradiet, dēmoni! Atgrieziet mani no miroņa!

Hipnoss. Sapņaina migla, ētera labirints plešas, dvēsele tajā dodas, pavediens ņirb. Ej labirintā, dvēsele! Ej, līdz sastopi Mīnotauru, līķa puveķļos slēptu nezvēru!

Zenlis (*atņirdzas*). Nezvēru.

Io sakustas. Zenlis kokainiem locekļiem uzlien uz pjedestāla. Viņi ar lo tagad ir seju pret seju. Spokainas dejas kustības.

Ksantipa. Dvēsele mutuļo, paceļas mākoņu barā, sākotnējā pneumas garā! Mironi, esi koris – atkārtō!

Klusums.

Ksantipa. Mironi, sasodītais puvekli! Es tev pavēlu – atkārtō manis teiktos rituāla vārdus!

Hipnoss. Viņš nevar bez aukstās uguns!

Ksantipa. Tad varenais sapņu dievs Hipnos, palīdziet – metiet aukstās uguns dzirksteli! Lādiņu! Ielādējiet enerģiju šajās līķa miesās!

Hipnoss. Rituālam jābūt veiktam pēc asinīm rakstītā logosa kārtības!

Gote. Palīdziet tumsas gari! Tikai šo vienīgo reizi!

Hipnoss. Aizver savu neķītro muti, pilsone tirgone! Tu neiederēs šajā rituālā! Tu tikai sapņo!

Gote. Klusēju! Neiederēs! Patiesi, sapņoju!

Hekate. Ļauju lai mironis kļūst par kori! Tikai šo vienīgo reizi! Nākošās nebūs, priesteriene – es tevi aprīšu, ja nesekosi rakstu likumam!

Hipnoss. Raidu auksto uguni! Tomēr brīdinu, var neizdoties! Uguns lādiņa enerģijas var nepietikt!

Ksantipa. Cerēsīm! Un... Patiesi, pakļaujos, jūsu bezgalīgajiem pazemes spēkiem, tumsas gari... Tikai šo reizi!...

Io. Kas notiek? Vai esmu ierauta kādā baismīgā pasaules melu un apvārdošanas spēlē?

Empūsa. Tu arī vēl muti ver? (*Pielien tuvu.*) Pazīsti mani? Es pārvērtos par dunduru, indīgo Hēras dunduru, kas tevi dzēla, kas trieca tevi pasaulē krustām un šķērsām! Ahā! Pazini?

Io. Pazinu! Es pazinu! Lūdzu! Nevajag!

Empūsa. Tad netraucē tagad!

Hekate. Netraucē gan! Tieši otrādi, tev jāpalūdz, lai dodam tev citu izskatu! Vai gribi būt cita?

Io. Es gribu...

Hekate. Un atveries – otrreiz nepārvērtīsies!

Io. Jā. Jā! (*Kliedz.*) Jā!

Hekate. Mironi – atkārtō rituāla vārdus!

Zenlis. Vārdus!

Ksantipa (*atkal ieņem priesterienes vietu un stāju.*) Dvēsele mutuļo, paceļas mākoņu barā, sākotnējā pneumas garā!

Zenlis (*kokaini atkārtō kora vietā.*) Dvēsele mutuļo, paceļas mākoņu barā, sākotnējā pneumas garā...

Ksantipa. Dun asins šalkas, miesas rauj alkas, gars sūcas vējos, svelpj pārnēsējos!

Zenlis. Dun asins šalkas... miesas rauj alkas... gars sūcas vējos... svelpj... svelpj... svelpj pārnēsējos!

Ksantipa. Dzīvā dvēsele, deji! Spoku labirintā eji!
 Zenlis (*arvien zūdot ielādētajai enerģijai*). Dz... dz... īvā... dvē...
 dvēsele... deji... spo... spoku... lab... ir... rintā... eji... eji...
 Hipnoss. Dzīvais paņem mirušas miesas, liķis ieaug otra organismā.
 Hekate. Labirints top slēgts!
 Empūsa. Žņaudzējsērga mākonī plešas pār zemi! (*Izpūš kvēpu mutulī*)

*Rituāls beidzas. Pazemes dievības pazūd.
 Io un Zenlis kā agrāk uz pjedestāla.
 Klusums.*

Gote. Izdevās?
 Ksantipa. Nezinu... (*Slauka kvēpus no acīm*) Laikam izdevās!
 Gote. Viņi sakustējās. Re, mironis pacēla roku.

Io-rēgs aplūko sevi, kā neticot pārvērtībai.

Ksantipa. Tad jau laikam, viss ir paveikts!... Uh... Traki smagi... Spēka nav.
 Gote. Nu, ko! Ja tu patiesi izdarīji visu, kā pienākas, saņemsi balvu! Valsts un demokrātiskā kopība tev būs pateicīga. Tev piešķirs ordeni, Ksantipa, kā varonīgākajai priesterienei un mūsu sabiedriskās iekārtas glābējai cīņā pret barbaru raganu burvestībām, kuras sūtītas, lai nomāc mūsu pilsoņu garu, liek viņu dvēselēm tikt saistītām, pārvaldītām, vadāmām un ieslēgtām verdzības gredzenos!
 Ksantipa. Vīnu derētu.
 Gote. Kāpēc ne! (*Sasit plaukstas*). Hei, io! (*Zenlis pagriež galvu*).
 Zenlis-lo. Jā, kundze!
 Ksantipa. Skat, skat! Tas ir viņa, tā otra!
 Zenlis-lo. Esmu io... Biju... Agrāk.
 Gote. Atnes amforu vīna. Mēs svinēsim!
 Zenlis-lo. Tūlīt!... (*Ar grūtībām pārvietojas, paņem amforu, nes, trauks izkrīt Zenlim no rokām*). Atvainojiet... Ķermenis neklausā! Es... Tūlīt izpildīšu jūsu pavēli!
 Gote. Izdevās! Redzi, miesa cita! Dvēsele pārpeldējusi! Hā! Io! Uzdejo!

Atskan mūzika Zenlis-lo veic dažas neveiklas kustības. Apstājas.

Zenlis-lo. Es vairs neprotu dejot! Dievi! Es vairs neprotu dejot...
 Gote. Kas tad nu?
 Zenlis-lo. Esmu it kā zaudējusi visas savas spējas, visus talantus...
 Ksantipa. Runā par sevi „viņš”, tu vairs neesi „viņa”.

Zenlis-lo. Es esmu... Mani ir nobūruši.
 Ksantipa. Vai tad tas nebija rituāla mērķis?
 Gote. Tagad Hēras uzsūtītie vajātāji tevi vairs neatradīs.
 Ksantipa (*iesmejas*). Vai ne, (*pret lo-rēgu*)... mirušais?
 lo-rēgs. Miris... Sokrāts cēla nāves kausu patiesības vārdā. Es tumsas
 dēļ. Esmu miris... (*Tuvojas*).
 Gote. Stāvi tur, nenāc klāt staigājošais līķi!
 lo-rēgs. Stāvu.
 Ksantipa. Skat, paklausa! Kā vergs. Ei, tu līķi, klanies!
 lo-rēgs (*paklausa*). Es klanos.
 Gote. Nav slikti! Tāds ierocis būtu varen noderīgs kaujas laukā, ja tam
 rokās būtu nāvējoši cimdi, kas slacīti ar indi.
 lo-rēgs (*uzvelk cimdus*). Man rokās nāves cimdi.
 Ksantipa. Tikai nelien mums klāt, ērms, ar tiem cimdiem. Labāk novelc
 tos un pats vācies, gaidi, kamēr sauks! (*lo-rēgs prom*). Kundze,
 Gote! (*paceļ kausu*) Uz veselību!
 Gote. Kopības vārdā! Uz veselību!

8.

Nakts. Tumsa. Zenlis-lo viena. Viņa atkal un atkal mēģina vienu un to pašu dejas kustību, kas neizdodas.

Zenlis-lo. Man neizdodas! Dievi! Ko man darīt? Kā lai atgūstu savas spējas? Tikai darbs. Ir jāmēģina atkal un atkal... Kaut vai visu mūžu tikai vienu pašu kustību, tikai vienu, bet... kā agrāk... viegli, skaisti, lai es atkal kaut vai tikai vēl vienu vienīgu reizi plūstu kā nebeidzams kalnu strauts! Lāsts... Pār mani ir lāsts!... Vai tad labāk nav piedzīvot Hēras atriebību, briesmīgos dundura indes dzēlienus, tomēr prast dejot?... Dejot, vēlreiz dejot!... Es ienīstu sevi! Nolādu priesterieni, kas mani padarījusi par citu. (*Sabrūk.*) nekam nav jēgas! It nekam vairs nav nekādas jēgas.

Nāk mirušais lo-rēgs.

lo-rēgs (*apstājas pie Zenlis-lo*). Neraudi.
 Zenlis-lo. Ko? Ko tu gribi spoks?... Es neraudu. Es tikšu galā.
 lo-rēgs. Labi. Tas ir labi. (*Aplūko savas rokas cimdus*) Nāve ir skaista, inde zaigo spilgtās krāsās. Kā nāvējošā lira, kā indes cimdi... Tu arī mirsi.
 Zenlis-lo. Un nevienam nebūs daļas, kā es zaudēju savas mākslinieka spējas! Nevienam! Saproti!
 lo-rēgs. Es to saprotu varbūt labāk, nekā jebkurš. Tas ir kā zaudēt dzīvību.

Zenlis-lo. Vai ļaunāk!... Jo zaudētājam jāpaliek virs zemes...

lo-rēgs. Šī pasaule ir ledaini auksta. Miera nav. Esmu izdzītais. Es kļīstu pasaulē. Tukšums. Tā ir elle. Tā ir patiesā romiešu rakstos tēlotā elle. Mani nekas neglābs. Tas atkārtosies mūžīgi.

Zenlis-lo. Tu vismaz kusties, esi dzīva, vai tad par to katrs dzīvais nesapņo, par mūžīgu dzīvošanu?

lo-rēgs. Ne tādā spaidu ledājā. Esmu iesalis. Esmu kā aizvēsturisks kukainis, kas Ledus Laikmetā ievilkts sasalumā. Tomēr zinu patiesību. Es vairs nebaidos, es nesastingstu šausmās kā tie, kuri nespēj pieņemt sērgu un tumsu. Viņi labāk paši izdurtu sev acis, nekā redzētu nāvi savā priekšā. Viņi kļūst agresīvi, viņi nirdz un gaudo sērgas priekšā tukšām acīm. Tā psihē pārtop bailes – nolieguma maskā.

Zenlis-lo. Tiesa gan... Par ļaunumu nesapņo. Nevienš. Nekad. Visi iztēlojas savu mūžību kā dejas Olimpa brīnumainajos dārzos.

lo-rēgs. Es gribu atgriezties tukšuma nekurienē. Kur gars nejūt neko, nedomā un laika gaita apstājusies. Tur, kur nekā nav.

Zenlis-lo. Mūs nobūra. Kas zina, mūs var atburt!

lo-rēgs. Varbūt!

Zenlis-lo. Varbūt.

9.

Gote oratora pozā.

Gote. Atēnu pilsoņi! Varenā polisa, brīvās, Olimpa dievībām ticīgās un kolektīvās apziņas kopiena! Mūs maldina barbaru briesmoņi. Viņi grib, lai mēs noticam žņaudzējsērgas realitātei! Bet nekā tāda nav! Gribat, es to pierādīšu! Vai gribat īstu patiesību? Jums tikai jānotic savām acīm. Skatieties! Vai gan neesat dzirdējuši baumas par to, ka tirgotājs Zenlis ir miris ar žņaudzējsērgu? Protams, esat, viņš taču izsludināts, kā žņaudzējsērgas upuris, ko tu neteiksi „upuris” – ha-ha-hā! Tā mums melo tie, kas grib, lai mēs nobīstamies, kas vēlas mūsu bailes izmantot, lai uzliktu brīvajiem pilsoņiem verdzības važas, turklāt vēl – lai mēs paši to pieprasītu, lai mēs raudot lūgtos – „valdiet pār mums barbaru ielikteņi, mēs esam vārgi pilsoņi, gribam, lai mūs vada, lai mūs regulē un lai mums uzbāž svešas gudrības, kas nav gaismotā prāta, bet melno pazemes spēku sagudrotas!” Kāpēc tad mūsu kaimiņu zemēs, varenajā Romas impērijā nav nekādu sērgu? Tāpēc, ka tie ir augsti izglītoti ļaudis, cēzari ir viņu spēks. Māņu ticībās saucēji tur tiek nagloti krustā un izkarināti uzvarētāju triumfa lielceļu malās. Vai arī jūs gribat locīties melu un izdomājumu spīdināšanas lāvas? Vai to vēlas demokrātiskā sabiedrība? Nē! Nekādā gadījumā. Tieši

pretēji! Tā vēlas patiesā apliecinājumus! Tikai patiesība mūs glābs!
Daudzi, kas vēl šaubās varētu jautāt: „Bet kā gan ir patiesībā?”
Lūk! Visu pierādījumu pierādījums. Tur viņš nāk.

Norāda uz fona pusi, no turienes savā miroņa gaitā iznāk lo-rēgs.

Gote, Tur jūs redzat nākam tirgotāju Zenli. Jā, viņš ir mazliet saaukstējies, viņš šodien nerunās, jo ir aizsmacis. Bet vai tad viņa ierašanās, vai viņa patiesā klātbūtne nav atspēkojums visādu viltus dziednieku plāpām par žņaudzējsērgu un jūsu acu priekšā redzamā tirgotāja viltus nāvi? Sveiciniet Zenli, Atēnu pilsoņi! Jums nav jāšargājas, nav jādzīvo ieslēgtiem mājās, nav jāklauša Asklēpijam, jo tie visi ir riebīgi meli! Nav žņaudzējsērgas! Nav nāves gadījumu! Vien daži vergi nosprāguši mēslainē! Bet ne mēs, svabadie gari, visi tie, kas savā dvēselē auklē patiesu ticību kopienas garam! Lai sveikti brīvie pilsoņi! Lai vara demokrātijai!

*Fonā milzīgā laukumā sanākušu ļaužu gaviles, apliecinājums.
lo-rēgs lēni satver galvu rokām. Tad dodas prom.*

Ksantipa (*aiztur prom ejošo lo-rēgs.*) Kurp tu! Vēl nav beigusies oratora uzstāšanās! Paliēc vietā.

Zenlis-lo. Man riebjas šie meli! Es zem šī rēgu uzspiestā ķermeņa sloga joprojām esmu dejotāja lo...

Ksantipa. Es tev rīklē ieģrūdīšu kvēlojošu šķēpu!

lo-rēgs. Kādas šausmas mūs gaida, ļaudis!

Zenlis-lo. Atbildību! Sauciet pēc atbildības, ļaudis! Viņi melo, šie tirgoņi, tieši viņi melo jums... Es neesmu kopā ar viņiem. Un man šķiet, ka pati sevi nododu šajā melīgajā izskatā. Es eju prom!

Ksantipa. Stāvi, puveklī!

Zenlis-lo. Ja es būtu Zenlis patiesībā, tad teiktu: Vērpjas plīvuri, melni mutuļi, nāve, nāve, nāve...

Ksantipa. Muti ciet!

Gote. Lai pazūd! Uz ātrāko! Runās vēl par atbildību, ha! Parādījās, pietiek!

Ksantipa. Labi, mākslinieciskā dvēsele vai falšais mironi... Savu esi padarījis! Tagad vācies, nerēgojies te laikā, kad mums sāk noticēt visa kopiena! Gotei tika pasniegts lauru vaiņags oratoru mākslas uzvarētājas godam!

Skat himniska mūzika, Gote ar lauru vaiņagu, līksmo, izplestām rokām uzņem apsveikumus.

10.

Pītija atkal uzņem attēlu. Gote pozē, līdz viņai sareibst galva.

Pītija. Kas notika, kundze?

Gote. Galva reibst...

Pītija. Tas no pārpūles, jums šī bija smaga diena – uzstāšanās, milzīgs kopienas atbalsts, tikšanās ar pašu Atēnu pilsētvalsts Tirānu. Apbalvojumi, apsveikumi!

Gote. Varbūt... Tas ir tikai nogurums, vai ne! Nu, jā... bez šaubām nogurums. Cits nekā tas nevar būt.

Pītija. Pasniegt ūdeni? Jūs tiešām neizskatāties labi!

Gote. Neizskatos? Kā es neizskatos? Kam es neizskatos? (*Satver spoguli*). Viss ir ideāli! Es izskatos normāli. Kā vienmēr! Nolādētais rēgs tur otrā pusē, es aizliedzu tev baidīties! Nav nekādas žņaudzējsērgas, nav, atkārti, vēl atkārti: nav! Nav! Nav! Man nedrīkst būt nekādu domu par neesošu parādību!

Pītija. Tomēr nenāktu par ļaunu pasaukt dziednieku...

Gote. Dziednieki melo! Es spriedīšu tiesu! Pasaukt sasodīto mironi, kādreizējo dejojāju, kas gandrīz nojauca manu iespaidīgo uzstāšanos pilsētas laukumā! Kā viņš vai viņa, kas tos sprāgoņas tagad lai atšķir, uzdrīkstējās pamest tribīnes vietu bez atļaujas?

Ierodas Zenlis-lo. Mazliet vēlāk lo-rēgs.

Gote. Uz ceļiem, pretekli! Tu nevēlēties man paklausīt? Atbildi, nešķīsteni!

Zenlis-lo. Meli mani nomāc. Tagad es, lo, pati esmu meli...

Gote. Domā, ka Hēras dusmām esi jau izbēdzis.

Zenlis-lo. Izbēgusi...

Gote. Kāda starpība „viņš” vai „viņa”? Tikai neceri velti! Še, spogulis! Turi to savās puvušajās rokās! Ko tu redzi? Kur izgaisis tavš cilvēciskums? Pa kuru laiku zaudēta dievišķā dvesma? Vai tas nenotika jau tolaik, kad tu maucīgi ļāvies dieva Zevas skāvieniem? Vai Olimpa dievība Zevas likumīgā sieva Hēra tāpēc tevi nenolādēja, tu – govš tāda?

Zenlis-lo. Man pietiek! Jā, esmu netīra! (*Nomet spoguli, tas sašķīst*). Vairs ne vārda! Olimpa dievi Zevs un Hēra ir ļaunāki briesmoņi par tiem, kas valda pazemē! (*let prom*).

Gote. Stāvi! Es pavēlu! Tu nenodzīvosi ne trīs dienas, ja neklausīsi manām pavēlēm! Sardze! Kur tie velna sportisti, ko pieņemu darbā par apsargiem?

Zenlis-lo. Tagad jau vienalga! (*Prom*.)

Pītija. Pagaidiet, es nesaprotu, kas te notiek?

Gote. Palieciēt, Pītija!

Pītija. Nevaru! Man jāsaprot!

Gote. Es pavēlu – stāviet!

Pītija. Man nevar pavēlēt, esmu Atēnu brīvā pilsone. Jūs vēl tikai kandidējat uz vietu vecājo padomē!

Gote. Nolādēts! Es taču varu nomirt!

Pītija. Pie jums jau steidzas dziednieki! (Sauc Zenlim-lo, kas dodas prom). Es iešu ar jums!

(Pār Goti noliecas lo-rēgs.)

lo-rēgs. Labākais dziednieks ir nāve!

Gote. Nost! Vācies, draņķa spoks! Sardze! Ātrāk, sauciet kādu palīgā!
Man trūkst elpas!

lo-rēgs. Pasaule ir apstājusies. Nāve ir brīvība. Okeāns, kas apskalo visu zemi, drīz pārvērtīsies deguma ogļu klajumā. Tukša un melna būs mūsu nākotne. Cilvēcībā tukša un melos melna.

Gote. Kas tu man vari būt par orākulu, nākotnes pareģi? Prom! Visi prom! (*Paceļ spoguļa lausku.*) Un ja nu patiesi esmu žņaudzējsērgas pārņemta? Un cerību nav? Lūk, mana zaudētā atspulga asā stikla lauska... Varbūt uzreiz pārgriezt dzīslas, nemocīties, negaidīt, kamēr nosmakšu elpas trūkumā? (*Aizelsdamies kliedz šausmās.*) Dziednieku! Ātrāk sūtiet dziednieku! Es miršu! Dievi! Palīdziet vēl tikai šo reizi!

11.

Zenlis-lo viens. Nāk Pītija.

Pītija. Kas notika? Cienījamais Zenli!

Zenlis-lo. Nesauciet mani šajā nolādētajā vārdā!

Pītija. Kā gan jūs saukt?

Zenlis-lo. Zinu, ka tas izklausīsies pēc ārprāta, bet... Mani nobūra.

Pītija. Kas?

Zenlis-lo. Pazemes dēmoni. Hekate un viņas briesmoņi.

Pītija. Vai gan tas iespējams mūsu gaismotajā demokrātijā?

Zenlis-lo. Droši vien, nē...

Pītija. Kas tad jūs esat īstenībā?

Zenlis-lo. lo. Es šajā ķermenī joprojām domāju kā lo, es jūtu, kā lo un slēpjos no Hēras lāsta...

Pītija. Jūs esat deļotāja? Bet tas otrs? Tas, kurš izskatās...

Zenlis-lo. Tas ir staigājošs liķis. Tā ķermeņa, kas agrāk bija mans, tā saturs tagad ir mironis. Jūs skatāties uz mani it, kā es būtu nenormāla. Tā arī ir. Šī miesa ir sveša. Es esmu lo. Esmu jukusi.

- Pītija. Es nezinu, kam ticēt... Vai varat man atzīties, kādēļ jūs vajā Olimpa gars, Zeva sieva un auglības dieve Hēra?
- Zenlis-lo. Kad es lo biju jaunāka, es vēlējos gūt plašas zināšanas. Devos Apollona templī. Tur es iemācījos rakstu darbus. Pati, jo sievietēm jau gudrības nav vajadzīgas... Es pieteicos darbos muzeonā pārrakstīt filosofu tekstus. Pilnīgi par velti... Varbūt tikai pusdienas man atnesa kāds vergs. Taču man bija vienalga, es gribēju apgūt zināšanas, es pārrakstīju šos tekstus svaigos papirusa ruļļos, vienlaikus lasīju līdzī un mācījos.
- Pītija. Vai jūs, sieviete, tiešām cerējāt, ka kļūsiet filosofe? Tas taču par traku! Tautas sapulce to nepieļautu. Ja es esmu vēstnese, tad tikai tik lielā mērā, ka ievācu ziņas. Īstie oratori tās pauž sabiedrībai!
- Zenlis-lo. Es tolaik par to nedomāju. Biju aizrāvusies. Vienkārši sekoju zināšanām. Un tas arī mani pazudināja. Reiz muzeonā ienāca brīnum daiļš vīrietis. Es tolaik vēl nezināju, ka tas ir Zevs visu dievu valdnieks...
- Pītija. O, jā, viņš ir meistars pārvērst savu ārieni.
- Zenlis-lo. Mēs runājamies, viņš izteica komplimentus manām zināšanām filosofijas laukā. Viņam esot dižākā visa esošā eksistences ideja, ko viņš varētu man likt sajūst tieši un tajā pat mirklī. Jā, sapratu, kas ar to domāts. Vienalga es padevos. Jo tā ar mani nebija runājis neviens.
- Pītija. Mīts vēsta, ka Apollons tolaik cīnījās ar tumsa spēku sūtīto pūķi Pītonu. Tam čūskas izskata briesmonim bija jāpadara Apollona patiesā dzeja un mūzika par bezjēgas indīgām izteikām...
- Zenlis-lo. Bet Zevs – varas dievs, kā vienmēr vērpa savas intrigas pa vidu starp labo un ļauno... Mani, tolaik sievieti, slavēja par to, ka biju zinoša! Tas bija gandrīz neiespējami... Nejautājiet neko! Es biju kā indīgas liras skaņu apdullināta.
- Pītija. Saprotu. Tikai skatoties uz jums arvien aizmirstu, ka esat lo.
- Zenlis-lo. Mūsu ķermeņi ir mūsu lāsts, Pītij. Un tomēr es gribu atpakaļ savējo. Lai mani atkal dzeļ Hēras dundurs! Jā, mūsu laikos tūkstoši un tūkstoši sieviešu vēlētos sev vīriešu ķermeņus, lai piedalītos olimpiādes sacensībās, lai varētu dalīties ar politisku pārliecību tautas sapulcē. Lai es drīkstētu būt filosofs, kas ir mans aicinājums. Un tomēr... Mans ķermenis, tas ir dvēseles ārējais līdzinieks! Es gribu to, kas ir mans no dabas!
- Pītija. To patiesi var saprast. Es palīdzēšu jums, kā spēšu. Tagad es esmu jūsu draudzene. Jūs varat paļauties!
- Zenlis-lo. Paldies! Sen vairs necerēju, ka man varētu būt draugi.

Pirmās daļas beigas.

Otrā daļa.
Aleksandrijas bibliotēkas dedzināšana

1.

*Klusums. Spilgtās krāsās kvēlo saindētā lira un nāves cimdi.
Nāk Zenlis-lo, kas elso smagi, un Pītija viņu balstot.*

Zenlis-lo. Palīdzi man, dārgā draudzene...

Pītija. Jā, turies!

Zenlis-lo. Nē. Nostāvēt mēģināšu saviem spēkiem. Ir cita lieta.

Pītija. Piedod. Jā, te patiesi būtu dziedniekam darbs. Bet medicīnas gudrībās neko nesaprotu. Esmu ziņu nesēja.

Zenlis-lo. Ne jau tā... Esmu dzirdējis, ka esi bijusi pūķa Pītona mācekle, pārzini nāvējošas indes.

Pītija. Jā. Tiesa gan. Man ir ķirzaku senči. Bet kam tev inde?

Zenlis-lo. Vai nav vienalga?

Pītija. Nezinu. Indes, pat ja tās tikai uzlūko, jau ir bīstama izvēle.

Zenlis-lo. Man jāizgaist.

Pītija. Nesapratu... Runā skaidrāk... lo!

Zenlis-lo. Ko tas līdz, ja es teiktu, ka vairs nespēju dzīvot. Mana pasaule izgaists. Laiks apstāties.

Pītija. Nē, lai ir smagi, bet es vismaz cenšos ticēt brīnumiem. Es saku: nelaiimes beigsies, būs atkal labi!

Zenlis-lo. Tu nesaproti.

Pītija. Tā ir. Esmu niecīgs puteklis kosmiskajā bezgalībā.

Zenlis-lo. Ne jau par to! Kas tev būtu sev jāpārmet? Tu esi brīnišķīga būtne, tu spēji mani saprast!... Tomēr... Es atkal un atkal atceros briesmonīgā dundura dūkšanu, es atceros, kā skrēju panikā! Es vēlos visu izbeigt.

Pītija. Ko niekus? Tas ir tikai parasts nogurums, tev rituāls bija smaga pārbaude, bez tam... Cik dienas neesi ēdis? Piedod, ēdusi...

Zenlis-lo. Lūk! Tev allaž sanāk kļūdīties, protams... Es nepārmetu! Nē, nē! Bet tāds tagad ir šis ķermenis ap mani. Visi uzrunā kā vīrieti. Tā ir bezjēdzība... Idiotiska ārprāta atbalsis! Tu noteikti neesi vainīga, ka tā izskatos. Tik un tā, gribas katram, kas pret mani vēršas, kā dvēseles un miesas nesaderīgo, atriebt, atriebt, atriebt... (*Piever acis, ilga pauze.*) Piedod... Es jūku prātā.

Pītija. Slikti? Kā lai palīdzu? Sasodīts!

Zenlis-lo. Tomēr garā joprojām jūtu, ka esmu lo. Tas ir neciešami sāpīgi! Dundura dzēlieni ir tikai fizisks, ķermenisks trieciens! Bet šīs garīgās mokas, šī manas patiesās esamības atcelšana, manis kā cilvēka idejas noliegums... Tas ir ļaunāk.

Pītija. Atnest ūdeni?

Zenlis-lo. Vienkārši. Ļauj man nomirt. Ej, mīļā Pītija. Lūdzu, ej!

Pītija. Nē, tā nevar! Cilvēkam ir jāpalīdz. Draugam it sevišķi.

Zenlis-lo. Tad izdari tā, lai es atgūstu savu īsto izskatu.

Pītija. Būs labi... Turies!... Vecuma galā tik un tā mēs visi to piedzīvosim.

Mūsu ķermenis lēni, pamazām kļūs mums svešs.

Zenlis-lo. Ja jau esmu tādā miroņa slazdā... Es iedomājos! (*Strauji satver Pītijas rokas*). Vai man drīz jāmirst?

Pītija. Nezinu. Labāk, lai mēs to nezinām. Nāves soda mokošās gaidas iespējams ir ļaunākas par pašu nāvi.

Zenlis-lo. Mokošās! Kaut tu nekad nepiedzīvotu to, par ko runā! O, kosmiskās varas! Lai Hēra mani liek mierā. Un pasaule nostājas līdzsvarā pasaules Okeāna viļņos.

Pītija. Varbūt tev jālūdz gaismoto dievību palīdzību. Tā varētu atgūt savu īsto ķermeni!

Zenlis-lo. Nekad! Tieši Olimpa augstākā gara Zeva dēļ mana dzīve ir sagriezusi tādās ārprāta sadursmēs.

Pītija. Saprotu... Hēras dundurs un tā dzēlieni. Kurš vēlētos atgriezt tādu likteni?

Zenlis-lo. Ne tā! Pazemes tumsības dēmoni un viņu inde ir tikai sekas. Mans liktenis sabruka tad, kad vēlējos tik vien kā filosofa cienīgu prātu. Tik vien kā saprast pasaules kārtību! Un Zevs ir gaismotais ļaunums – arī tās pašas sekas... Mani nolādējuši visi pārcilvēciskie spēki! Jo es centos saprast viņu jēgu.

Pītija. Vai bija vērts? Varbūt nevajadzēja?

Zenlis-lo. Vai savu iedvesmas straumi kāds spētu apturēt?

Pītija. Tiesa gan. Tam spēku man nebūtu.

Zenlis-lo. Vai kādā nestundā reiz izjutusi radošās vilkmes gravitāciju, kāds spētu atgriezties ikdienas vienmuļībā?

Pītija. Bet viņus var apskaust par nezināšanu...

Zenlis-lo. Daudzi tiešām ir dzimuši nekurienei.

Pītija. Jā, ikdienas cilvēks vispār spēj tik vien kā parušināties savā lauciņā, paņirt azotē, apgremot saknītes, pasmiet par otru, tādi garā sīki kverplīši esam piedzimuši.

Zenlis-lo. Es gribētu nospēlēt himnu cilvēka citam līdzī jušanas spējām. (*Rāda.*) Ar liru.

Pītija. Tā ir saindēta.

Zenlis-lo. Jā. Himna ir jāspēlē tikai vienreiz.

Pītija. Tautas sapulcēs laukumā cerību dziesmu dzied katru rītu!

Zenlis-lo. Tāpēc melodija izsīkst. No atkārtotības.

Pītija. Tiesa gan. Himna ir upei līdzīga straume, iztek no personības avota, apvienojas Pasaules Okeānā.

Zenlis-lo. Kā lai tieku klāt lirai?

Pītija. Nezinu. (*Ieklausoties.*) Kāds nāk! Drošāk būtu paslēpties. Tevis dēļ. Nāc, dzirdi!

(*Abi paslēpjas iesānis pret darbības centru.*)

2.

Nāk Gote un Ksantipa.

Gote. Neviens nedrīkst uzzināt, ka man uzkrita tā riebeklība!

Ksantipa. Žņaudzējsērga? Bet jums tā atgadījās pavisam vieglā formā...

Gote. Ko tu zini! Tas bija kas cits!

Ksantipa. Pati teicāt, ne trakāk kā paģiras.

Gote. Nesāc izplatīt tās runas par sērgām pasaulē, kuru nav ne Romas impērijā, pat ne gotu zemēs. Tādu blēņu stāstu dēļ filosofs Sokrāts jau nonāca tiesas priekšā un par sodu dabūja izdzert indes kausu.

Ksantipa. Varbūt tiešām tu nedaudz aizrāvie orģijām – vienkārši paģiras?

Gote. Ā... Tā... Jā, tagad es pati arī sāku domāt, ka tās bija tikai paģiras! Tā ir laba ideja. Jā kāds prasīs, tad saki, ka žņaudzējsērga ir meli, bet mani nogāza tik vien kā orģiju vakaram sekojoša otrās dienas kaite. Vīns un galvassāpes, no tā nemirst!

Ksantipa. Protams! Tikai jāatrod un jānobeidz tie nelietīgie monstri!

Gote. Tā bija tava ideja veikt rituālu!

Ksantipa. Es taču nedomāju, ka tās nolādētās pārburtās radības pēkšņi nostāsies pret mums!

Gote. Jā, tiesa! Mums esot jābūt atbildīgām! Kas to saka? Kāda pretīga tumsas spoku saķīmiķota būtne – pusvīrietis, pussieviete!

Ksantipa. Tur zem kupola noslēpti mani nāves cimdi, kad uzvelku tos un sāku spēlēt nāves liru, klausītāji gurst smago un indīgo skaņu reibonī, zaudē samaņu un izlaiž garu.

Gote. Bīstams pasākums!

Ksantipa. Tāpēc taupu to galējai vajadzībai!

Gote. Uzvilkt nāves cimds nepieskaroties to virsmai jau vien ir pārbaudījums.

Ksantipa. Es pavēlu vergam tos uzvilkt. Skaidrs, ka tas draņķis nosprāgst, kad izdarījis prasīto, taču tas ir viņa pienākums.

Gote. Pareizs atbildības un pienākuma likums ir tāds: vergs paklausā un mirst. Lira spēlē, cimdi zaigo spilgti kā čūskas mugura!

Ksantipa. Ar to vien nepietiks... Vajag vēl dižāku mērķi!

Gote. Katrs zina, ka vajag! Domā! Izsauc pazemes dievības!

Ksantipa. Pārāk bieži nedrīkst traucēt! Pašiem var ādu novilkēt...

(*Atskan daudzkārtīgas atbalsis, kā pazemes labirintā dziedot*)

3.

Atkal ierodas mītiskie personāži Hekate, Empūsa un Hipnoss.

Hekate. Jūs, mājdzīvnieki, ko esat sagribējuši „izsaukt”? Dievības un dēmoni neierodas vergojošo radību aicinājuma dēļ!

Ksantipa. Pilnīgi piekrītu, dēmonu māte Hekate! Mēs varam tikai gulēt uz vaiga un lūgt...

Gote. Mēs vienkārši cenšamies atrast vērtīgu mērķi! Mums jāaicina citi cilvēki vienoties par noteiktām vērtībām un meklēt kopīgus risinājumus.

Hekate. Tas, ka man šodien ir riebīgi pozitīvs noskaņojums, nenozīmē, ka nevaru kādu tārpu uzspraust uz āķa. Jūs esat mirstīgie un jums galu galā jānosprāgst, tas arī ir jūsu stulbais mērķis – dzīvojiet, kamēr varat!

Gote. Piedodiet! Lūdzu... Mēs esam tārpi!... Tomēr mēs iedomājāties... tikai iedomājāties: cik labi būtu, ja dievības parādītu mums ideju vai būtību pēc kā tiekties.

Hekate Kas ir ideja? Kas ir būtība? Tie ir mēsli, ko sagudrojuši filosofi. Vai gribat izpriecu? Ejiet un pārgrieziet rīkles visiem gudriniekiem, kas smērē rokrakstos savus debilos simbolus un zīmes!

Ksantipa. Sasodīti laba doma!

Gote. Piekrītu. Prātvēderi un musinātāji tikai traucē tirgoties!

Hipnoss. Dzēsiet Olimpa upuraltārus un orākulus. Vērojiet tumsības bezdibenīgās dzīles. Baudiet, laiziet asinis un rīkojiet orgijas! Mērķis numur viens!

Empūsa. Pievienojieties romiešu impērijai, viņi gan zina, kā jārikojas ar kristiešu sekotājiem ķēmiem – sievietēm kājstarpes jānoziež ar govju menstruālajiem izdalījumiem, pašas šās jāpiesien un jāpalaiz virsū bullis. Tā ir atrakcija! Vēl cita romiešu jautrība – dzelzs vērša statujas tukšajā viducī jāsagrūž jaunie kristietības sekotāji un zem šīs krāsns jāsakur uguns. Vērsis tad bauros visu vakaru, bet jūs, aristokrāti, jūs valdošā agora padomes locekļi, tikmēr grābstīsieties gar smalki mīlas mākslās apmācītām hetērām. Mērķis numur divi!

Hekate. Visbeidzot: ir jānodedzina Aleksandrijas bibliotēka! Lai neviens tīstoklis ar ākstu rokrakstiem nepaliek nākotnei. Vēsturi taisa uzvarētāji. Lai norokam zaudētājus!

Gote. Varenas mācības!

Ksantipa. Dēmoni ir mūsu skolotāji!

Gote. Izcirtīsim nolādēto Platona akadēmijas birzi, grausim sasodītos muzeonus un citas rokrakstu krātuves! Medīsim visus filosofus, vilksim aiz matiem caur dubļiem! Jo mēs jūs atbalstām Zemes Centra valstības dievības!

Gote. Mēs zemojamies, mēs lienam uz vēdera, ēdam zemi.

Ksantipa. Mēs vienmēr aizstāvēsim jūsu nemirstīgo, valdošo varu!
Orākuliem un tempļiem tic tikai smirdīgi demokrāti un ģeometri,
kas ieņirgušies savās slimajās smadzenēs trenkā līnijas, mīca
aksiomas savās teorēmās un krāmē figūras.

Hekate. Uzvariet, vai arī jūs aprīs tārpī!

(Dēmoni iegrimst zemē. Brīdi klusums.)

Gote. Viņi ir prom?

Ksantipa. Laikam.

Gote. Sasodīts... Esam iekļuvušas starp diviem Visuma šķēru
asmeņiem – debesu spēkiem un pazemes baismām!

Ksantipa *(apdomājusies izslej rokas augšup, kliež skaļi pret debesīm.)*
Mēs, protams, nenoliedzam arī dievišķā Olimpa varu!

Gote *(brīdi tramīgi klausījies, vai dēmoni neatgriežas)*. Mēs esam
kristālisko debesu sfēru apgaismotie! Lai griežas saule un Mēness
ap mūsu dzimteni Zemes – salu, kura kā plostis peld Pasaules
Okeāna plašumos.

Ksantipa. Tomēr bibliotēkas nodedzināšana būtu jāapsver pamatīgi!

(Gote un Ksantipa aizrāpo atmuguriski.)

4.

Klusums. No slēptuves iznāk Pītija un Zenlis-lo.

Zenlis-lo. Redzējāt, kāda nākotne tuvojas?

Pītija. Bet vai ir iespējas tam kaut kā pretoties?

Zenlis-lo *(pie saindētās liras)*. Ļaunākajā gadījumā es zinu, ko man darīt.
Man ir jāsacer dziesmu.

Pītija. Lira ir saindēta.

Zenlis-lo. Bet dziesma būs skaista.

Pītija. Vai tad mākslai ir jāsludina nāvi?

Zenlis-lo. Tās mērķis varētu būt izglābt gudrību. Neļaut to pārpludināt
meliem. Jo saldās populistu mēles sola visu, ko grib dzirdēt
lētticīgie prātiņi. To lišķu valdnieku varas dēļ.

Pītija. Jo tā naivos cilvēkus var turēt cerību grožos! Tas ir necilvēcīgi!

Zenlis-lo. Pasaules cilvēcībai ir viņu daba jūras krastā. Šobrīd tā atplūst.
Tad arī mūsu dziesmas, gluži tāpat kā mūsu nāves būs vienīgi
pēdu nospiedumi mitrajās smiltīs jūrai pagurstot. *(Sniedzas pēc liras)*. Apollona lira – viņa mākslas un gudrības instruments. Tagad
tā ir viltus ziņu indēs mērcēta. Populisma pūķis Pītions apspļāvis
ticību patiesai gudrībai. Un līdz ar to cilvēces vērtībām.

Pītija. Neriskē! Vēl ne!

Zenlis-lo. Kāpēc? Ja jau neviens ikdienas cilvēciņš netic dziesmām, mākslai un gudrībai vispār, tad arī man nav nekādas jēgas sargāties, klusēt un turēt šo saindēto liru attālumā no savas asins... Ikdienas cilvēku var saprast, viņš žņaudzējsērgas laikā cenšas izdzīvot, kā prot!... Bet es? Kam es esmu vajadzīga?

Pītija. Vēl nē! Neaiztiek kupolu! Vēl pirms ejam bojā, vajag mēģināt nosargāt Aleksandrijas bibliotēku.

Zenlis-lo. Kā vienmēr pasaulīgās cīņas saspiežas katra cīņā ar sevi pašu. Bet protams, tev taisnība. Tumsā nogrimt nenokavēšu... Nerunāsim vairs. Tas, kā būs lemts.

(Parādās Aīda valstības rēgi.

Tie spiedzīgās dēmonu balsīs bez vārdiem trijatā izkauc slavu patoloģiskam ļaunumam un bezdibenīgai nebūtībai.)

5.

Bibliotēkas priekšā laukumā Gote un Ksantipa. Turpat arī lo-rēgs.

Gote (*sniedz lāpu lo-rēgam*). Ņem šo uguni, līķi!

lo-rēgs. Mirušais ņem uguni.

Gote. Nes to bibliotēkā un iesvied ugunīgo lāpu pergamentu un tekstu rokrakstu krātuvē. Lai pelnos un oglēs pārvēršas slimīgo prātojumu čupas! Lai attīrās dabiskā dvēsele, bez jebkādiem prātojumiem un domas piesārņojuma!

lo-rēgs. Doma ir nekas. Uguns to atceļ.

Ierodas Zenlis-lo un Pītija.

Zenlis-lo. Es nepieļaušu!

Gote. Tu, mērgļi! Kas tu esi? Ko tu vari nepieļaut?

Ksantipa. Paskaties uz šo smieklīgo ērmu – no ārpuses līķis, no iekšpuses stulba deļotāja!

Gote. Ko tu vari neatļaut izglītotiem cilvēkiem?

Pītija. Izglītotiem? Vienkārši varas slimiem! Tādiem, kuri gatavi pārdoties pazemes dēmoni, lai tikai iekļūtu polisas vecājo padomē un kādu gadu vai divus diktēt noteikumus un izdot savus likumus, kas derīgi vien pašiem.

Gote. Klusē! Tu esi tikai oratora vēstnieka kalpone!

Pītija. Esmu diezgan redzējusi un dzirdējusi, ko runā jūsu orgijās!

Ksantipa. Mūs atbalsta dievības!

Zenlis-lo. Pazemes dēmoni.

Gote. Nē, dejotājiņ, Olimps arī! Un mēs tevi varam viegli nodot Hēras
dusmām, saplosīšanai! Tu esi mauka un pavedinātāja! Varenākais
dievs Zevs ir cietis no tavas uzmācības! Tagad nāks atmaksa!

Ierodas Cēzara Sūtnis.

Cēzara Sūtnis. Jā, mani draugi, Atēnu pilsoņi. Vēl nebūtu laiks to
apgalvot, jo jums pašiem tas jāsaprot pirmajiem. Bet es tomēr
neklusēšu, jo patiesība dārgāka par zeltu. Tad lūk! Atēnas,
Maķedonija visa jūsu grieķu kultūra ir neglābjami novecojusi. Esat
sapīnušies savā demokrātijā. Tā nedarbojas.

Gote. Tiklīdz mani ievēlēs vecajo sapulcē, es darīšu visu, lai nodibinātu
ciešākas saites ar Romas impēriju.

Ksantipa. Mūsu sapnis ir Bizantijas impērija, kuras centrs būtu Atēnas!

Pītija. Tauta neatbalstīs šos murgus!

Ksantipa. Tieši otrādi! Arvien vairāk brīvo pilsoņu atzīst Bizantijas ideju!

Mūsu ir daudz un mēs drīz iegūsim dominējošo vairākumu!

Pītija. Esiet nolādēti!

Cēzara Sūtnis. Es gribētu nodemonstrēt, ko ar šādām plānprātīgām
radībām dara Romas impērijā.

Gote. Dariet to! Sniedziet palīdzīgu žestu!

Cēzara Sūtnis. Jūs mani lūdzat?

Gote. No sirds lūdzu!

Cēzara Sūtnis. To nevarēs uzskatīt par iejaukšanos jūsu polisas
darīšanās?

Gote. Nekādā gadījumā.

*Cēzara Sūtnis izlauž Pītijas rokas, sit viņai ar šķēpa koka galu.
Pītija nokrīt asiņaina.*

Cēzara Sūtnis. Ko darīt ar to otru?

Ksantipa (*smejas*). Tas jau no ārpuses ir mironis!

Cēzara Sūtnis (*Zenlim-lo*). Vācies, kropli!

Zenlis-lo noslēpjas.

Pītija (*noslauka asinis no mutes*). Es esmu oratora palīdzē. Jau rīt šīs
ziņas par romiešu nelietīgu uzbrukumu skandēs visās tuvējās
pilsētvalstīs. Sparta iesūtīs savus karavīrus. Maķedonieši nāks
palīgā. Un tie noslaktēs visus romiešus. Visus pēc kārtas! Un
līdzskrējējus arī!

Cēzara Sūtnis atkal atvēzējas ar šķēpu, šoreiz vērš aso galu pret Pītiju.

Gote. Cienījamais Romas Sūtni, tagad pietiks!

Cēzara Sūtnis. Ja oratori vērs savas rīkles... Mīkstčaulība te neder!

Gote. Personīgi es šo riebeklīgo vēstnesi žēlot netaisos! Mums jābūt piesardzīgiem. Mēs palaidām garām kādu niansi. Nolādētais mironis aizlīda sānis. Tas var būt nevēlams liecinieks.

Ksantipa. Kas tad ticēs tādām sprāgoņam?

Gote. Ja šī maita (*norāda uz Pītiju*) gulēs beigta... Sāksies nevajadzīgas pļāpas un izmeklēšana.

Ksantipa. Noraksim. Noslīcināsim jūrā. Galu galā pazemes dēmoni var palīdzēt arī šajā gadījumā! Tiesa pārāk bieži traucēt tumsības garus būtu pārlietu riskanti...

Gote. Nē. (*Sūtnim*) Ielauziet, dārgais romiešu draugs, tai draņķei ribas, tad pagaidām pietiks!

Cēzara Sūtnis spārda ar kājām guļošo Pītiju.

Ksantipa. Ko darīt ar lāpu? Dedzināsim?

Gote. Ne šovakar. To līķi ar uguni mēs varam iesūtīt bibliotēkā jebkurā laikā. Nepieciešams apdomāties...

Romiešu Sūtnis. Esiet izlēmīgāka, cienījamā Gote! Vēsturi raksta uzvarētāji. Tie, kuriem būs drošme kāpt varas kaujas ratos un uzņemt pasaules pārveidotāja atbildību savā un impērijas priekšā! Uzvarētāju tauta nicina vājos. Zaudētāju vārgulīgā vēsture vienmēr tiek izsmieta un pārvērsta pelnos. Uguns skola! (*Viņš, pēc tam abas pēc kārtas uzspļauj Pītijai*).

Citi prom. Pītija nekustīgi guļ.

6.

Zenlis-lo izlien no slēptuves. Steidzas pie Pītijas. Atbalsta.

Zenlis-lo. Pītij... Ko viņi izdarījuši!... Kāpēc es pārbijos, kāpēc slēpos?

Pītija. Nevaino sevi.

Zenlis-lo. Es nesaprotu. Vai tad es nealku miera tumsībā?

Pītija. Daba mūsu apziņas dzīlēs pēdējā brīdī saka pēdējo vārdu...

Zenlis-lo. Tad es nolādu šo varu! Nolādu sevi! Man vairs nav ne ķermeņa, ne dvēseles!

Pītija. Tici... Būs labi!

Zenlis-lo. Lūk, arī tagad – man būtu jāparūpējas par tevi, bet es visu laiku to vien daru, kā pašapliecinos! Kāds ārprāts! Es slīkstu savos tukšajos vārdos. Tas ir nenormāli. Un netaisnīgi.

Pītija. Patiesi. Taisnīguma nav... Pasaule, kurā valda spēks, ir kā „*camera obscura*”. Tā visu apgriež ar kājām gaisā. Reālā attēls... Otrādi apvērsts. Meli. Izlikšanās. Es pati zinu, esmu vākusi ziņas vēstniekiem oratoriem.

Zenlis-lo. Kam ticēt...

Pītija. Reiz godā tika celta un sveikta Apollona patiesā māksla, tagad mūzika un dzeja gurst nenoteiktībā. Haoss ir to pamats.

Zenlis-lo. Stoiķi māca, ka Haoss ir dabiskais visa esošā pirmsaturs. Valodas vārdi vien būvē aptuvenus simbolu tempļus. Tie allaž ierobežoti savām cilvēciskajām zīmēm.

Pītija. Ikviens lai tur cieņā savus simbolus! Tikai salīdzinot savu dzīves pieredzi, savas domas ar blāvēju un protestētāju haotiskajām izteiktām. Neticēt nevienam, vai tad tas noved atklājumā! Bet nevar arī vienmēr uzticēties... No visām pusēm purvainām straumēm nāk diženi vārdi, kas apmuļļāti melotāju pūķu indīgās mutes slienās. Cik nav saradies naidīgo varas mednieku, visi izslējušies statuju cēlajās pozās. Viņi slēpjas aiz frāzēm, ka aizstāv savas tiesības. Tas ir briesmīgi. Apollons klusē.

Zenlis-lo. Gaismoto dievu nedzird tie, kam pūķa Pītona indīgā graušana tuvāka... Celies, iesim. Dēmoni ložņā netālu tērpušies ēnās. Mums jānoslēpjas pirms viņi mūs atkal atraduši.

Pītija. Kur ir tāda vieta? Kur noslēpties?

Zenlis-lo. Tiesa gan. Hēras dundurs mani vajāja visur. Romiešu plēsoņas ir vēl jaunāks spēks.

Pītija. Bet tev tomēr jāatgūst spēki.

Zenlis-lo. To saki tu? Tev seja un ķermenis asinīs!

Pītija. Tā es jūtos, kā kara laukā. Līdz šim nebiju domājusi, ka dzīvē spēšu doties īstā kaujā!

Zenlis-lo. Tev nebija bail?

Pītija. Kā nu ne! Bet tieši tādēļ tagad manī vērpjas visi debesu kristālisko sfēru spēki un tas ir vareni!...

Zenlis-lo. Apskaužu... Es izbēgu no sitieniem, bet man nav viegli... Lai kā cenšos atrast līdzsvaru sevī.

Pītija. Ja tas rada izmaiņas tavā dvēselē, tad labāk nevajag – paliec tikpat draudzīgs, kā tagad.

Zenlis-lo. Bet es nepalīdzēju tev! Es baidījos. Man bija ārprātīgi bail! Šausmas kā tumsas gari. Nespēju padomāt. Un tādēļ tagad es riebjos sev! Tas taču ir nenormāli, vai ne?

Pītija. Nē, tas tieši ir normāli. Ka tev ir jūtas. Bailes ir starp tām.

Zenlis-lo. Tas nevar būt normāli, jo domās nemitīgi tiecos pēc savas ārējās un iekšējās divsejainības lāsta pārraušanas kaut vai nāvē! Un te pēkšņi bail no šāda loģiska risinājuma!

Pītija. Katrs var darīt tikai to, ko spēj. Paliec kopā ar mani.

Zenlis-lo. Es vairs nebēgšu. Es zvēru!... Jo tiklab patiesības vārdā, kā arī dēmonu lāsta ķermeniskajā vietā, vienalga neviens cits nespēs izdarīt maniem spēkiem nolemto. Lai cik dabiskiniecīgas šīs spējas arī nebūtu.

Klusums.

7.

lo-rēgs kļīst tukšā zālē starp kolonnām.

lo-rēgs. Mieru! Atgrieziet man mieru...

Parādās dēmonu trijotne – Hekate, Empūsa un Hipnoss.

Hekate. Ko kļīsti, līķi? Dvēsele gan mirusi, bet mieru nerod, vai ne?

lo-rēgs. Nerod. Nerod.

Empūsa. Taču, ja tu ļautu mums – trim pazemes gariem – iemiesoties tavā nīcīgajā ķermenī, tu varētu kļūt par zemi, par smiltīm, par akmeni. Par sērīgu skulptūru galu galā.

Hipnoss. Iedomājies, cik milzīgs miers. Nejust neko. Mēs kā trijotnes spēks tavā līķa miesā iesim ar lāpu bibliotēkā. Tikmēr tava dvēsele mierīgi peldēs Stiksas upē... Dziļi dziļi pazemē... Vēsos viņšos.

lo-rēgs. Es gribu nejust neko.

Hekate. Tomēr tev jāsavāc pēdējie dzīvības spēki tavā tārpa līmeņa radības būtībā. Lai tu vari lūgt mūs tevi nogalināt! Par noburto atkal un atkal kļūst vienīgi tas, kurš pats to vēlas, tāda ir varas darbības teiksmainā būtībā, tā ir „camera obscura”! Tas ir mīts, kurš pagriez jebkuru pasauli otrādi!

Empūsa. Tā ir. Tikai mīts. Bet divreiz pārburt dēmoni paši nespēj.

Vienīgi, ja kāds pats vēlētos! Tie būtu saldeno dievību darbi.

Hekate. Arī šaubīgi! Vai izdotos? Pats Olimpa dievu valdnieks Zevs diez vai tiktu galā ar dvēseli, ja tā pretosies pārvēršanai!

Hipnoss. Ir labi paņēmienu... O, es varētu Zevam iemācīt, kā to darīt!

Hekate (*lo-rēgam*). Nu, sprāgoņa? Gribi atpakaļ nekuriem?

lo-rēgs. Es to vēlos.

Hekate. Nē, par maz spēku! Vēlmei jābūt kā liesmot spējīgam iekuram.

Kas nevar degt, tas nespēj sildīt! Savāc visas visas pēdējās atmiņas, radi uz mirkli ja ne īstu dvēseli sevī, tad vismaz kopiju!

lo-rēgs. Cenšos. Es cenšos. Neatceros neko. Nekā nav bijis.

Hipnoss. Tad iegrimsti sapnī! Iegrimsti sev nepieejamās atmiņās! Lai taustē, lai garšā, lai dzirdē un redzē slīd zudušas straumes, kas saplūst upēs...

Plūsmo Hipnosa sapņu stihijas.

lo-rēgs. Es biju lo... Es biju meitene filosofe. Mani aizrāva senās un arī pašas dzīves laikā atausušas gudrības! Mani apciemoja...

Hipnoss (*izmainījis ārieni sapnī*). Esmu Zevs.

lo-rēgs. Patiesi, esat dievu valdnieks?

Hipnoss. Un kāpēc ne?

lo-rēgs. Jūs izskatāties pārlietu cilvēciņš.

Hipnoss. Jo cenšos tev iepatīties.

lo-rēgs. Ā, tad tāpēc tēlojat Olimpa valdnieku?

Hipnoss. Tik skaistas meitenes sabiedrībā citādi nemaz nevaru!

lo-rēgs. Es neesmu skaista. Man teica, ka ilgstošas bibliotēku apmeklēšanas dēļ, arī putekļainu rokrakstu plauktos ieslēgta, esmu nonākusi gudrības varā, tāpēc seja tik bāla. Skaistums un gudrība cilvēku pasaulē nesavienojas.

Hipnoss. Tomēr! Ir izņēmumi! Un vienu šādu pasaules brīnumu es šobrīd redzu savā priekšā!

lo-rēgs. Es nezinu, ko atbildēt!

Hipnoss. Tad klusējiet! Ir kāda sen patiesība – reizēm klusēšana stāsta par mums visskaidrāk un visskaļāk...

No malas tuvojas Zenlis-lo un Pītija.

Zenlis-lo. Ko viņi dara?

Pītija. Nezinu. Tomēr, man šķiet, ka dēmoni pārrada tavu ķermeni citā.

Viņi izceļ no organiskajām sajūtām atmiņu plūsmas un liek mironim tās nospēlēt, kā ākstu rīkotā marionešu teātrī.

Hipnoss apskauj lo-rēgu. Zenlis-lo sāk deju, viņam nepadodas tik labi, kā lo, kad viņa bija dejojāja savā ķermenī...

lo-rēgs pēkšņi ierauga šīs kustības. Izraujas no Hipnosa skaujām.

lo-rēgs. Es esmu tur! Mīts ir deja...

Hekate (*kliedz*). Nē! Nolādēts! Rituālu apturēt nav iespējams!

Empūsa. Viņa nojauks triju dēmonu pārmiesošanos vienā ķermenī! Tā riebekle savā dejā!

Hipnoss. Draņķa mākslinieki! Stāvi, tu tur – dejojās miesas gabals, nekusties! Es slīdu... Es tieku vilkts citā virzienā!

Hekate (*turoties pretī rituāla atmodinātajiem mītiskajiem spēkiem, bet nesekmīgi*) Atriebība būs baisa! Visa tava mākslas pasaule pārvērtīsies puvekļos. Tā smirdēs, kā saulē kūstošas maitas gļotas! (*Rēcot tiek aizrauta sānis*)

*Zenlis-lo dejo vēl intensīvāk.
Nosprakšķ dzirksteles. Arī citi dēmoni izzūd.
lo-rēgs lokās līdz strauji ierauj gaisu, kā slīcējs, kas atguvies glābēju
palīdzības dēļ. Tikmēr Zenlis-lo turpina deju, līdz viņa kustības
kļūst lēnas un sāk atkārtoties ķēmīgas pozas.*

Zenlis. He! Mēs esam šajā ķermenī. Iemiesošanās notikusi. Melnais mīts ir piepildījies. Nedaudz greizi? Nekas, nekas... Viņi vēl piedzīvos atmaksu, to saku es tumsas varas karotāja – Hekate, mēs pārņemsim varu, mēs rīkosim demonstrācijas!... Miroņa miesas pūst un āda lobās – saku es spoku pavēlniece Empūsa. Arī nekas, mums tās vajadzīgas tikai šai naktij – saku es alku, murgu un viltus sapņu dievs Hipnoss! (*Zenlis prom*).

8.

*lo aplūko sevi, kā pirmoreiz pievērsusi uzmanību savam ķermenim.
Pītija attālāk.*

Pītija. lo, tu esi atgriezies sevī!

lo. Jā... Tik viegli kustēties...

Pītija. Mums jātiek ātrāk prom. Dēmoni un tirgotāji, kas raujas pie varas polisā mūs droši vien jau meklē.

lo. Droši vien.

Pītija. Jaunā vara labi sadziedājusies ar dēmoni un Romas impēriju. Var derēt, ka mūs abas jau nomelnojušas dēmonu viltus ziņas. Mēs jau esam izraidītās...

lo. Vai tāpēc mēs pašas kāpsim tribīnē? Meli jau pārņēmuši sabiedrības vairākuma prātus. Mūs neviens neklausīsies. Cilvēki nesaprot pat filosofus, kur nu vēl iesācējus un mācekļus. Visi uzskata gudro mācības par ļaunuma avotu. Sokrāts jau noindēts...

Pītija. Tas gan! Mūs nomētātu akmeņiem gan vecā vara, gan jaunā protestētāju un rēgu savienība. Oratori pielāgojas kā spēj...

lo. Vecajiem svarīga apsūņojusī kārtība, kuru pielāgošanās un liekulība jau izdedzinājuši cauri. Melu varai šī padevīgo un saprātīgo domāšana kalpo kā iekurs... Jaunie sapņo par Bizantijas impēriju, kas nojauks Atēnu pilsētvalsts kolonas, pazeme izsliesies dēmonu indes sektantu torņos.

Pītija. Kurp bēgt? Pie barbariem?

lo. Mēs neprastu izdzīvot viņu primitīvo zvēru spēku kopienā.

Pītija. Kur tad palikt? Verdzībā? Jā, ir arī vergi! Vai nu iet kopā ar tirāniem, vai palikt verdzībā!

- Io. Es vienkārši lasīšu un domāšu. Lai tad citi mani ievieto, kurā savas varas shēmā vien grib.
- Pītija. Vai tas ir glābiņš?
- Io. Diez vai...
- Pītija. Tad kur glābties? Pārņemt dēmonu sludināto melu un pielāgotu puspatiesību mācības? Vai noiet malā, grimt sapņojumos, bet dabā, šeit pasaulē, vienalga nonākt verdzībā?
- Io. Jā. Tā nav izeja. Bet tas ir pēdējās iespējas ceļš. Paliksim bibliotēkā. Es palikšu tur.
- Pītija. To nodedzinās.
- Io. Tad cerību nav.
- Pītija. Es tomēr izvēlēšos slēpšanās taktiku. Dzīvot nozīmē izdzīvot. Ja būšu mirusi, tad no manis vienalga labuma nebūs.
- Io. Tiesa gan. Ja Apollons arvienu vēl dziedēs dēmonu vai indes pūķu kostās rētās un klusēs, tad nebūs nekā. Kā tu teici – labuma nebūs. Goda nebūs. Taisnīguma nebūs. Laimes nebūs.
- Pītija. Kad romietis mani spēra kājām, es nedomāju ne par godu, ne taisnīgumu, nedz arī par laimi. Ar mani bija vienīgi naids!
- Io. Manī bija bailes to redzot. Un tomēr... Ja var pateikt, ka visiem ir slikti, tad tieši vergs jūtas arvien labāk!

Pītija lēni aiziet.

9.

Paceļas bibliotēkas ēka.

Io lasa rokrakstus. Deg sveces, kūp vīraka trauki.

Io (*lasa*). Esi piederīgs tam, ko proti vislabāk... (*Pārdomā.*) Vai es iekļaujos tajā, kam esmu dzimusi? Neskatoties uz sāpēm un vajāšanu. Vai man vajadzētu paust skumjas?... Varbūt pastāv rituāls, kas spēj pārvērst manas bailes radošā enerģijā? Jo bēdas un ilgstoša noliegšana kalpo tirāniem, lai apliecinātu viņu varu. Esot jāvalda ar spēku, lai bēdas var pārvarēt! Taču paslepus mūsu prātiem tiek piespēlētas arvien jaunas skumjas un sāpes... Un vara sāk atkal to pašu viltus „cīņu” ar „problēmām”, ko paši radījuši... Vecie tirāni vai jaunie, nav svarīgi! Visiem, kas grib valdīt, ir izdevīgs skumīgs prāts. Jūtas viņiem der tādas, kas ir patiesi bailes, apjukums un slēpšanās sevī. Vai ceļš šajā Haosā. Bet radošs darbs ir gaismas tēlu starojums mūžības templī... Tā ir mana sev piederības leģenda. Mans mīts.

Viņa sāk dejojot klusumā. Tad kaut kur sāk skanēt pavadījums.

Deja ir ilga un lo jūtas arvien līksmāka, laimīgāka, tāda, kādu viņu nekad vēl neesam sastapuši.

10.

*Gote un Ksantipa gatavojas uzstāties tautas sapulcē.
Uznāk un attālāk nostājas Romiešu Sūtnis. Viņš novēro.
No otras puses uznāk Zenlis.*

- Gote (*pārlasa savas runas plānu*). „Dārgā tauta! Atēnu pilsoņi!...”
Sasodīts, vai ar to pietiek, lai pievērstu visa Tautas sapulču
laukuma uzmanību?
- Ksantipa. Izteismīgāku pozu! Skaļāk un varenākā tonī (*demonstrē*):
”Dārgā tauta! Atēnu pilsoņi!... Mēs esam vienoti! Mēs būsīm
vienoti!” Tā vajag.
- Gote. Tieši tas ir slikti! Izklausās samāksloti.
- Zenlis. To jau arī parastais idiots gaida. Nolemto tauta mīl spēcīgos,
kaut vai trakos! Uzbrūc!
- Gote. Tu mani nemāci, sprāgoņa!
- Zenlis (*pienāk tuvū*). Vai tu zini, kā ir, ja izrauj aknas? Ja izdur acis? Ko?
- Gote. Tu... ko tu?... Kas tam radījumam noticis?
- Ksantipa. Izskatās, apburts...
- Zenlis. Par sevi uztraucies, ņauduli! Lai tava runa būtu pārlicinoša!
Visiem jāaiziet ar pārlicību, ka žņaudzējsērgas nav. Sapрати: nav
vispār! Nekad nav bijis. Nebūs.
- Gote. Jā, jā...
- Zenlis. Divreiz neatkārtosu. Man vajag rezultātu.
- Gote. Kam tev?
- Zenlis. Nāves varai.
- Ksantipa (*paklusu*). Viņā ir iemājojuši dēmoni...
- Gote. Es jau sapratu... (*Zenlim.*) Man tagad nav laika! Man jāgatavojas
uzrunai. Es zinu, kas darāms.
- Zenlis. Neko tu nezini. Tu tik vien kā burbuļus laid. Esi vētra! Radi viņiem
cerības. Lai smejas un dejo, kamēr krīt pīšļos.

Gote iznāk priekšplānā. Paceļ dūri virs galvas.

- Gote. Dārgie draugi! Mīļotā Atēnu tauta! Pilsoņi, kuriem vēl nav zudusi
atbildības sajūta! Vecajo padome neatrada laiku uzklaut manu
paziņojumu sakarā ar neprātīgajiem meliem žņaudzējsērgas
sakarā! Es vēlējos cienījamajiem sirmgalvjiem, gudrības gariem
mierīgā tonī paskaidrot, ka šādas sērgas nemaz nav! Nolādētie
rakstos savervelētie murgi Aleksandrijas bibliotēkā pastāv uz
žņaudzējsērgas pandēmiju visā cilvēku pasaulē. Nost ar šiem

rokrakstiem! Mēs tos šķīstīsim ugunī! Un tas notiks drīz! Es stingri apsolu nodedzināt melu un pārgudro muļķību templi! Jo tā ir vienīgā nešķīstība šajos laikos. Ir taču skaidrs, ka Aīda valstības dēmoni nespētu pacelties zemes virsū, tāpēc ka mūs sargā diženā Olimpa valdnieks Zevs un viņa laulātā draudzene auglības un pārticības dieviete Hēra. Kurš no mums būtu gatavs ticēt, ka pasauli valda tumsības spēki?

Zenlis. Neviens! It neviens! Ha-hā!

Gote. Tomēr mūsu vidū atrodas nelieši, kas arvien vēl izplata baumas par žņaudzējsērgu, par tumsības rēgu ietekmi šeit mūsu varenajā pilsētvalstī. Kurš gan tām tic! Vai gan mēs vēlētos atgriezties laikos, kad Saturns rija savus bērnus? Ir jābūt ārkārtīgi stulbam, lai ko tādu iedomātos! Ejiet mierīgi mājās un aizmirstiet par pulcēšanās aizliegumiem, par mistisko aizsardzību! Mūs sargā Olimpa gaišie spēki! Un ja dievības būs taisnības pusē – un tā būs, tā noteikti būs – tad tieši mēs pārņemsim varu polisā! Es tautas pārstāve Gote, priesteriene Ksantipa, mūsu draugi varenajā Romā (*Sūtnis pamāj ar galvu*).

Zenlis. Un es – Zenlis! Spēks un pārliecība! Atkārtojiet visi: spēks un pārliecība, spēks un pārliecība! (*Viņam pievienojas jau pieminētie norises dalībnieki*).

11.

Nakts bibliotēkā. Ir iedegta lampiņa. Io lasa filosofu tekstus.

Io. Esošais ir līdzīgs ar kaut ko vienīgi pats sevī, jo bez esošā nekā cita nav. Esošais aptver sevi un pats sev ir atbilstošs. Tāpēc esošajā viss ir vienlīdzīgs. Tomēr lietām un būtnēm ir dažādas potenciālas spējas un un arī apstākļi neļauj daudziem izpausties pilnā mērā. Lūk, šajā līmenī sākas nevienlīdzība. Kamēr visiem ir tikai dzīvība, visi ir vienlīdzīgi, tomēr viens spēj vairāk, cits mazāk, viena paustais viedoklis mēdz būt varošāks un tikpat labi – cits viedoklis arī mazāk spējām apveltīts...

Uznāk Ptīja, viņa dzird tālākās frāzes.

Io. Kā tas ieskaņojas Esošajā? Tādā veidā, ka viedokļu nesaskaņa drīkst pastāvēt, to nedrīkst slāpēt, demokrātijai ir tiesības aizstāvēt jebkuru viedokli. Jo labākas kvalitātes dēļ ik domai ir jāmērojas spējām ar citiem viedokļiem. Taču vien tik tālu, kamēr viedokļu atšķirības neapdraud dzīvības. Esošais un pats sevī līdzīgais noliek nāves robežu, aiz kuras taisnīgi ir aizstāvēt vairs nevis viedokli, bet savu vienīgo pasauli, kas gūta ikvienam piedzimstot.

- Pītija. Tāpēc žņaudzējsērgas noliedzēji nav vienkārši „citāda viedokļa paudēji”, tas nav aicinājums prātu sacensībai – *agonam*? Tā ir ļaunuma spēle, nāvējošas slimības iztēlošana par sīku saaukstēšanās ķibeli...
- Io. Ja kritiku aizstāj ar pārdošanas veicināšanai domāto reklāmas saukļu izklieģšanu, tad tā vairs nav dabiska viedokļu cīņa. Tas ir pārdošanas uzmācīgs spiediens, kurā neliela patiesības izskaistināšana vai noslēpšana nav nekas traģisks! Preci vajag iesmērēt, lūk, gudrība, kas pamazām iekļūst politikā – diņģēšanās par varas krēsliem... Vairs nav svarīga patiesība par sevi, bet gan viltību rotaļa – kā apdullināt politikas pircēju, cilvēku no laukuma! Vajag teikt to, ko nezinošs cilvēks gribētu dzirdēt... Tad viņš aplaudēs un kliegs „urrā”! Un tā gudrības mērs, prātu cīkstēšanās *agons* pārvēršas populistiskā apmāna spēlē, kurā noteikumi pieļauj arī zināmu netaisnību, melus un dažu faktu noklusēšanu.
- Pītija. Zinu... Bet, Io... Tu jau trešo diennakti sēdi te apkrāvusies ar gudro atziņu rokrakstiem. Ķermenim taču jādod to, kas tam pienākas – atpūtu!
- Io. Ir jau tā... Tomēr man ir sajūta, ka laika vairs nav daudz. Jāpasteidzas!
- Pītija. Ej nu – viss vēl priekšā! Un laiks nemaz nav pats svarīgākais, varbūt vieta ir būtiskāka katram, kas mēs esam?
- Io. Kāda vieta?
- Pītija. Kaut vai tava vieta. Kas tu esi Io? Sieviete, kas nomoka sevi lasot rokrakstus. Nu, būsi tu gudrā! Bet kas tevi klausīsies?
- Io. Mani nevajag klausīties, ir jādzird teiktā jēgu, nevis to ķermeni, kurš kustina lūpas un mēli, veido no skaņām simbolus.
- Pītija. Autoritāti neviens nav atcēlis ne mūsu laikos, ne tālākā nākotnē. Ja tevi nezina, tad arī neklausīsies!
- Io. Nē. Mani nevienam nav jāzina. Es paudīšu jēgu. Un ja tam būs kāds nozīmīgs garīgs saturs, tad tas ir viss, kas šajā norisē svarīgs.
- Pītija. Bet tavs vārds? Tu pati?
- Io. Jēga ir vērtība pati par sevi, un tai nav jābūt atkarīgai no paudēja, vai tas būtu skolotājs vai dievība.
- Pītija. Redzu, ka nepārliecināšu. Bet vienu gan teikšu – tagad noliksim gudrības ruļļus plauktā un – uz priekšu – atpūsties!

Ar degošām lāpām ienāk Gote, Ksantipa, Romiešu Sūtnis un Zenlis.

Gote. Uz priekšu! Ejam dziļumā, tur pielaidīsim uguni šim nolādētā tirānijas nolieguma midzenim!

Io. Bēdz, Pītija, bēdz! Sauc ļaudis palīgā! Dedzinātāji ir klāt!

*Zenlis notver skrejošo Pītiju.
Romiešu Sūtnis nospiež uz ceļiem Io. Viņa kliegz.*

Gote. Piesieniet tās divas pie kolonām. Lai deg šī Aleksandrijas bibliotēka, šis blakšu un zirnekļu tīklu perēklis! Lai nosvilst kopā ar saviem nesaprotamo murgojumu rokrakstiem! Cienījamais Sūtni! Lūk, ēģiptiešu izturīgākās kaņepju virves! Ar tādām vilka milzenīgos akmens klučus piramīdām! (*Pasviež.*) Sieniet šīs abas! Zenlis. Pat es neizdomātu smieklīgāk! Tu, Gote, kļūsti arvien labāka!

Zenlis un Romiešu Sūtnis piesien Io un Pītiju pie kolonām.

Gote. Bet tagad uz priekšu! Tālākajā telpas galā, tur jāaizdedzina, lai neviens netiek klāt, ja uzrastos nez kādi brīvprātīgie dzēsēji! Ksantipa (*neganti smejas*). Brīvprātīgie – ārprātīgie!

lebrucēji ar lāpām dodas tālāk bibliotēkas telpās. Io un Pītija cenšas atbrīvoties.

Io. Šeit pie pleca! Te es tikšu klāt virvei ar zobiem! Pārgrauzīšu šīs saites! (*Viņa tā arī dara.*)

Pītija. Vai tas iespējams!

Io. Lai nav! Lai izlaužu zobus... Tagad vairs nav svarīgi. Man ķermenis vienalga ies bojā. Taču man jāglābj bibliotēka!

Pītija. Tu pagūsi? Vai tiešām?...

Uzliesmo ugunsgrēka atblāzmas.

Pītija. Deg! Jau deg!

Parādās dedzinātāji.

Gote. Tagad prom! Ātrāk prom! Ja kāds steigsies šurp, centīsimies to atrunāt. Stāstīsim, ka šeit dēmonu vara!

Zenlis. To būs grūti apstrīdēt!

Ksantipa. Pazemes spēki ir ar mums!

Zenlis. Tu, draņķa niecība! Tu esi kopā ar Aīda valstības garu!

Ksantipa. Esmu! Es pakļaujos!

Zenlis. Tu vergo!

Ksantipa. Es vergoju! Es tik tiešām vergoju! Cik labi! Tādi spēki manī!

Zenlis (*Gote*). Tu arī vergo!

Gote. Vai nevar tomēr uz sadarbības pamatiem?...

Zenlis. Nē, maita! Laizi zābakus! Ar mēli!

Romiešu Sūtnis. No šīs dienas, kad nodedzināta Aleksandrijas bibliotēka, Atēnu demokrātijai ir beigas! Krīti pišļos!
 Gote. Es taču saprotu! Es padodos... Es arī zābakus nolaizīšu!
 Ksantipa. Es arī laizīšu, es arī. Ievērojiet, pati vēlējos, pati pieteicos!

*Pēc laizīšanas rituāla visi barā prom.
 Ie izdodas pārgrauzt virves.*

Pītija. Tev izdevās. Tev asinis lūpās... Tu izlauzi zobus!
 Ie. Nav vairs svarīgi! (*Atbrīvo Pītiju no virvēm*). Bēdz!
 Pītija. Bet tu?
 Ie. Man jāglābj rokrakstus!

*Ie dodas iekšā dziļākajā bibliotēkas telpā, kur ugunsgrēks jau plosās pilnā spēkā.
 Pēc brīža Ie iznes kaudzi rokrakstu un novieto tos ārpusē.*

Pītija. Tagad diezgan! Tagad viss! Tu vairs nepagūsi!
 Ie. Slēpies, Pītij! Bet es esmu gudrības glābēja, man ir jāveic šīs misijas pienākums!
 Pītija. Sadegsi!
 Ie. Tas vairs nav tik svarīgi!
 Pītija. Tev vairs nav bailu? Kur tava dabiskā aizsardzība? Kur likteņa saudzēšana?
 Ie. Mana atbildība ir mans liktenis. Viss būs labi! Viss būs!...

*Ie atkal dodas ugunī.
 Pītija atkāpjas. Viņa sauc Ie. Veltīgi. Uguns plosās pilnā sparā.*

12.

*Krāsmatas. Kūp atsevišķi pārņemtu koka konstrukciju gali.
 Pītija lēni iet degušajā laukā.*

Pītija (*bezcerīgi sauc*). Ie!... Ie!... (*Tālumā sauciena atbalsis.*)

Nāk Tumsas spēki.

Pītija. Ko jums te vēl vajag?
 Gote. Nomierinies, mazticīgā! Mēs šeit nākam pasludināt sīkās Atēnu pilsētvalsts bojā eju. Un uz tās drupām aicināsim celt Bizantijas impēriju. Romas impērijas paplašinājumu!
 Romiešu Sūtnis. Par slavu! Par impēriju! Mūžīgi mūžos!

Pītija paceļ kupolu, zem kura atrodas saindētā lira.

Ksantipa. To labāk neaiztiec! Lira ir saindēta!
Zenlis. To apspļāvis pats pūķis Pītons!

*Pītija neatbild. Viņa sāk skandēt dziesmu un spēlē liru.
Visi pamazām iemieg. Pītijas dziesma:*

Šī nav ļaunuma dziesma,
Lai arī jūs skaņu skumībā miegat,
Jūsu tukšā pasaule netīk jums pašiem
Pat, kad atgriezties gaidīti tiekat.

Izglābt gudrību varone centās,
Bet šoreiz līdz galam vēl nepaspēja,
Tukšu runu pārplūsmes aizrāva straumē,
Prātus melos kā dūņās nogremdēja.

Ak, pilsētvalsts iedzīvotāji
Kāpēc jūs netiekat tālāk par ikdienas tērgām,
Tāpēc ticat saldmēļu impērijai
Ar visām tās līdzī atvilktām sērgām...

Bija liesmās draudzene mana
Jo vienīgā centās rast idejas vietu,
Lai mērķis būt dzīviem un taisnīgiem
Nenodzistu uz apvāršņa līdz ar rietu.

Priekškars.